

„ We want the war to be won, the Communists to be contained, and the Americans to go home. That is our policy. I am sure it is the policy of the people of Vietnam. We are not there to see a war lost.“

JFK September 1963

„ I will not send American boys to figur in an Asian land war.“
LBJ 1964

„ Many people overlooked the fact, that our own „escalation“ was a direct response to escalation by North Vietnam.“

Dean Rusk

1 Obsah

1	OBSAH	2
2	ÚVOD	4
3	KAPITOLA O PRAMENECH A LITERATUŘE	6
4	AP BAC	8
4.1	Krach dosavadní politiky	9
4.2	Buddhistická krize	12
4.3	Vražda.....	17
4.4	Dallas.....	20
4.5	Koncepce.....	21
5	„KHANŮV PUČ“	23
5.1	„ McNamarova mise“	25
5.2	„OPLAN 34-A“	26
5.3	Severní Vietnam v roce 1964.....	27
5.4	„Tonkinský záliv“	30
5.5	Rezoluce o Tonkinském zálivu.....	35
5.6	„Great Society“	36
5.7	„Barell Roll“	38
6	LEDEN 1965	40
6.1	Incident v Plei Ku	41
6.2	Flaming Dart I.....	42
6.3	Flaming Dart II.....	43
6.4	Politika „Udržitelné“ a „Narůstající“ represe.....	43
6.5	„Rolling Thunder“	44

6.6	Kampaně únor – červen 1965	46
6.7	„ARC LIGHT“	48
6.8	Pokračování náletů 7.- 12. 1965	49
6.9	USMC v Da Nangu	51
6.9.1	Strategie Enkláv	53
6.9.2	Rozmístění jednotek USA v Jižním Vietnamu.....	54
6.9.3	Najdi a znič	56
6.9.4	Ia Drang	57
7	ZÁVĚR	60
8	POUŽITÉ ZKRATKY.....	63
	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	64

2 Úvod

Některé války slavně začínají, jiné slavně končí. Válka ve Vietnamu začala nepozorovaně a když po třiceti letech končila, nejednalo se o slavný konec. Za tu dobu tří desítek let se v džungli poloostrova Zadní Indie vystřídali armády dvou západních mocností, Francie a USA. Vojáci a vlády ani jednoho z výše zmíněných států nedokázali najít účinný recept na vedení boje v džungli proti houževnatým partyzánům.

Francii se nepovedlo navázat na své koloniální doby a během několika let se její veškerý kredit utopil ve vleklých bojích s hnutím Viet Minh, které demonstrovalo svoje vítězství ve vyčerpávající bitvě u Dien Bien Phu. Tím skončila francouzská část války. Bohužel pro Vietnam, nyní rozdělený na dvě části, vedený odlišnými idejemi a opět čekající na sjednocení, hrůzy války neskončily. Podporu Jižního Vietnamu převzaly pod svá křídla Spojené státy, které se zapřísáhly, že v nově ustanoveném světovém pořádku nenechají padnout žádný stát do komunistického područí. Tak tedy začala do Saigonu proudit stále větší vojenská pomoc. Zpočátku Vietnam nepředstavoval větší problém, vše se však začalo měnit, když snažení nepřinášelo žádné plody.

Na počátku šedesátých let se Amerika angažovala v Indočíně již patnáct let. Onu finanční a materiálovou pomoc vystřídali vojenští specialisté, letadla a tajné jednotky. Nic z toho však nebylo pádnou odpovědí na aktivitu komunistického partyzánského hnutí, které neustále zvyšovalo svoji aktivitu a jeho vliv na vývoj státu se stával enormním. V této době začínajících šedesátých let se tak Spojené státy musely začít zaobírat bojem v džungli mnohem aktivněji, pokud nechtěly dopustit pád Jižního Vietnamu a jeho spřátelené vlády.

Vojenští plánovači v Pentagonu zvolili jako východisko ze vzniklé vojenské krize růst aktivity vojenských operací. Po několik let se dramaticky navyšovaly počty vojáků, financí a materiálu, které měly zastavit komunistické síly. Tak jako u celé války ve Vietnamu je i zde problematické vytýčit jasné datum, kdy toto snažení započalo. Pravděpodobně největším impulsem se stala potyčka u vesničky Ap Bac, kde partyzáni pohřbili představy o kvalitě dosavadní vojenské strategie. Následné navyšování aktivity přineslo celou řadu střetů, které přilily pověstný olej do ohně. Patrně nejvýše ční událost v tonkinském zálivu z léta 1964. Atak na americké torpédoorce za nejasných okolností nastartoval éru masivní války. Její rozběhnutí ještě několik měsíců trvalo a než skončil rok 1965, stal se Vietnam největším bojištěm na planetě.

Vietnamská válka potom pokračovala dalších osm let pro USA a ještě o dva roky déle trval konflikt mezi Jižním a Severním Vietnamem. Za tu dobu se odehrálo nespočet bitev a svět viděl ty největší válečné hrůzy, ale válka vyeskalovala právě v oněch třech letech po šarvátce u Ap Bac. Toto období přineslo nejdynamičtější pojetí vedení boje a byly v něm vykonány ty nejdůležitější rozkazy. A právě o krocích, které zavedly USA do války, kterou poprvé v dějinách prohrály, pojednávají následující stránky.

3 Kapitola o pramenech a literatuře

Literaturu, kterou jsem při psaní své práce využil, lze základně rozdělit do tří skupin. První a relativně méně početnou jsou práce o Vietnamské válce dostupné přímo v českém jazyce. Druhou skupinou jsou práce a prameny v anglickém originále a třetí skupinou jsou souhrnné práce o Studené válce českých nebo světových autorů, které mi umožnily pochopení souvislostí v kontextu mezinárodní politiky šedesátých let minulého století.

Z prací zahrnutých do první skupiny, které dosud není nijak široká a neskýtá pro českého čtenáře vyčerpávající seznámení s problematikou, jsem se opíral zejména o následující čtyři tituly. Prvním z nich je kniha Daniela Kamase „Válka ve Vietnamu“.¹ Tato publikace přináší celou řadu velmi zajímavých informací, a to zejména z oblasti vojenského nasazení letectva a pěších vojsk. Bohužel, absence poznámkového aparátu a příliš jednoduché vidění některých problémů ji silně znevýhodňuje. Lepší syntetickou prací je dílo Marca Freye „Dějiny Vietnamské války“². Práce se opět zabývá celou třicetiletou válkou v Indočíně, ale je již vybavena solidním poznámkovým aparátem a mnohé informace je možné dohledat. Další výhodou je snaha autora podívat se na celý konflikt jako důsledně ukončenou záležitost a přinést, pokud to je možné, zasvěcený a nezaujatý pohled.

Velmi dobře čtivá je i publikace z pera Milana Syručka³, „Válka v džungli“, která opět přináší syntetické pojednání o konfliktu v Indočíně. Vietnamsko-americké části je věnována prostřední část. Výborným zdrojem informací jsou paměti generála Richarda Palmera, „Volání polnice“⁴. Ten přináší velmi seriózní pohled na válku, a to i přes to, že světlo světa spatřila jeho práce v druhé polovině sedmdesátých let. Z jeho díla čiší jeho vojenská zangažovanost na vedení války, a tak je „Volání polnice“ hlavně výpovědí vojáka.

Druhá část literatury o vietnamské válce je mnohem pestřejší a zejména umožňuje detailnější pohled na jednotlivé aspekty. Zajímavé informace přinášejí

¹ Daniel, Kamas: Válka ve Vietnamu / 1964-1975/. Votobia, Olomouc 1997.

² Marc, Frey: Dějiny Vietnamské války. Paseka. Praha 2003.

³ Milan, Syruček: Válka v džungli. Epoque, Praha 2005.

⁴ Dave, Richard Palmer: Volání polnice. Jota, Brno 1997.

paměti bývalého ministra zahraničí Deana Ruska „As I saw it“⁵. Problematice Indočíny zde věnoval několik kapitol a z nich lze získat velmi hezký přehled o fungování americké zahraniční politiky v šedesátých letech. Patrně největším zdrojem informací o Vietnamské válce představuje internetový server state departamentu www.state.gov⁶, kde jsou dostupné sady dokumentů Kennedyho a Johnsonovy administrativy. Jejich šíře však představuje tisíce stran a rozsah bakalářské práce neumožňuje jejich bližší zkoumání.

Dalším zdrojem pramenů jsou, i po více jak třiceti let od vydání, „Pentagonské listy“⁷. I zde však platí, že objem informací je naprosto enormní a lze zde vybírat jen některé střípky. Vojenskou část války zajímavě rozebírají knihy nakladatelství Osprey, nyní vycházející i česky⁸. Ty seznamují čtenáře s vždy úzce vyprofilovaným problémem vedení války v džungli a detailně pojednávají o problematice nasazení jednotlivých pěších jednotek. Podobným směrem jde i dílo Johna L. Plastera, „SOG the photo history of the secret war“⁹. V jeho díle, které se zabývá patrně nejtajnější částí války, lze získat zajímavé informace o početnosti a fungování jednotlivých tajných vojenských misí, a to po celou dobu války.

Neopomenutelná je i literatura, která souhrnně pojednává o problematice Studené války. Zde jsem využil práce Vladimíra Nálevky, „Studená válka a Světová politika ve 20. století II.“¹⁰ Ze zahraničních autorů musím zmínit práci Johna Lewis Gaddise, „Studená válka“¹¹, která opět přináší syntetický pohled na Studenou válku, ale v brilantně napsané podobě.

⁵ Dean, Rusk: As I saw it: Penguins book, New York. 1990.

⁶ www.state.gov/r/pa/ho/frus

⁷ The Pentagons Paper, The senator Gravel edition, The Pentagon Pápera by Neil Sheehan

⁸ .série studií vycházejících v nakladatelství Grada. www.grada.cz nebo www.ospreypublishing.com

⁹ John, L. Plaster: SOG the photo history of the secret war. Paladian press, 2000.

¹⁰ Vladimír, Nálevka: Studená válka, Triton, Praha 2003., též Světová politika ve 20. století II. Skřivan Praha 2000.

¹¹ John, Lewis Gaddis: Studená válka. Práh. Praha 2007.

Část I: Rok 1963

4 Ap Bac

Nový rok začínal ve Vietnamu s velkým očekáváním. Dne druhého ledna se po informacích z rozvědky přesouvaly velké bojové svazky Jihovietnamské armády i s 51 americkými poradci k vesničce Ap Bac, ležící jižně od Saigonu, poblíž delty Mekongu. Jejich úkolem bylo eliminovat početnou skupinu Viet Congu¹², která zde byla zjištěna. Na zajištění tolik potřebného úspěchu se podílela veškerá dostupná technika. Jednotky jihovietnamských sil měly podporu letectva, obrněných transportérů, vrtulníků i větší palebnou podporu. Vše tedy nasvědčovalo tomu, že pro několik stovek vojáků bude tento den slavit vítězství¹³.

K tomuto pocitu přispívalo i chování nepřítele, který byl velmi neaktivní během prvních vln vrtulníkového výsadku. Karta se však obrátila okolo půl jedenácté dopoledne, kdy se ze země odlepovaly stroje čtvrté útočné vlny. Ty se již ocitly v tvrdé palbě a několik z nich bylo sestřeleno. Prozatím klidná operace se změnila v krvavou bitvu, ve které držela guerilla vládní vojáky v šachu tím, že je přibila palbou na LZ¹⁴ a zabránila koordinovanému postupu. Zmatek, jež propukl se nedařilo zvládnout ani poradcům, kteří se snažili přeskupit vojáky a zaútočit na postavení VC¹⁵. Až do příchodu tmy držel iniciativu Viet Cong. Jakmile padl soumrak, ukončil boj a stáhl se.

Akce, která měla být jasným vítězstvím, prvním v novém roce, tak skončila naprostou katastrofou. Ta ještě víc vynikla při sčítání ztrát¹⁶. V bojové technice bylo zničeno pět vrtulníků a několik dalších poškozeno. Zahynulo 68 vojáků a poradců za stranu Jižního

¹² Název pro komunistickou guerillu. Název pochází od CIA, která tak hanlivě pojmenovávala vietnamské komunistické hnutí působící v Jižním Vietnamu po rozdělení státu. V překladu by se dalo hovořit o „vietnamských komouších“ původní komunistické hnutí založené proti Japoncům neslo název Vieth Min.

¹³ Údajně měl mít Viet Cong na bojišti asi 400 mužů a jihovietnamská armáda až tři tisíce. In: Kamas Daniel, Válka ve Vietnamu 1964-1975. Votobia, Olomouc 1997. s. 23, nebo Frey, Marck. Dějiny Vietnamské války. Paseka, Praha 2003. s. 71.

¹⁴ LZ-Landing zone, místo pro přistání vrtulníkového svazu viz.seznam zkratek.

¹⁵ VC-zkratka pro komunistickou protivládní guerillu Viet Cong, viz seznam zkratek.

¹⁶ Bitva u Ap Bac znamenala pro USA tři mrtvé poradce v důsledku se tak počet amerických mrtvých ve Vietnamu od počátku šedesátých let dostal na číslo 30. O ztrátách během Vietnamské války nejpodrobněji na www.members.aol.com

Vietnamu spolu s více jak stovkou zraněných. Oproti tomu Viet Cong ztratil pravděpodobně 50 mužů¹⁷ a na 30 bylo zajato.

Nálada tak byla večer druhého ledna diametrálně odlišná od očekávání z rána a spíše se podobala kocovině. Frustraci nemohl překrýt ani věčně optimistický velitel MACV¹⁸, generál Harkins¹⁹, který se snažil vylíčit bitvu jako úspěšnou. Novináři, kteří byli na místě, to však viděli jinak a začali klást nepříjemně pichlavé otázky²⁰, které si braly na mušku politiku poradců a angažovanosti USA ve Vietnamu. Bylo jasné, že Ap Bac je jen vrcholek ledovce, který se nezadržitelně potápí.

4.1 Krach dosavadní politiky

Trhliny v dosavadní politice se ukázaly po bitvě u Ap Bac velkým problémem, který ční nad Jižním Vietnamem jako maják. V lednu nového roku bylo zcela jasné, že Vietnam je větším oříškem než se myslelo. Tato skutečnost byla dána několika fakty, které se zformovaly za několik posledních měsíců.

Hlavní problém spočíval ve vlastním politickém vedení Jižního Vietnamu. To bylo chronickým zdrojem problémů. USA přistoupily k vládnoucímu prezidentu Diemovi²¹ jako k dobré vyhlídce při vedení protikomunistického boje. Diem byl však pouze anti-komunista a mnohé z vedení státu chápal svým osobitým způsobem, což Američanům přidělovalo

¹⁷ Daniel Kamas uvádí číslo pěti zničených strojů z toho několika nových UH-1 a jedenácti poškozených, ztráty vojáků pak 65 mrtvých vojáků Jižního Vietnamu dále počet zraněných Jihovietnamců 106 a 6 zraněných amerických poradců. In: Kamas, Daniel. *Válka ve Vietnamu*, s. 23. nebo Dave Richard Palmer: *Volání polnice*. S. 53.

¹⁸ Military Asistent Command Vietnam-Velitelství vojenské pomoci Vietnamu. Vzniklo 8. února 1962 jako zastřešující organizace pro činnost armádních složek v Jižním Vietnamu jejím prvním velitelem byl generál Paul Harkins.

¹⁹ Velitel MACV od 8. února 1962, z funkce byl odvolán pro nedůvěryhodnost ve vedení za Johnsonovy administrativy dne 20.6.1964

²⁰ Jedním z nejviditelnějších byl Neil Sheehan, který se později podepíše pod vydání tzv. Pentagonských listů, *The Pentagon Papers, The secret history of the Vietnam war*, New York, 1971.

²¹ Ngo Din Diem (1901-1963) Narodil se v katolické rodině, dostalo se mu dobrého vzdělání a sám začal pracovat pro koloniální správu. V roce 1926 se ve svých 25 letech stal guvernérem provincie, záhy se dostal i do vlády. Zde však nevydržel dlouho kvůli svým protikoloniálním postojům. Mezi lety 1933-1945 žil v Hue. Po válce navazuje kontakt s Ho Chi Minem a dostává se do ústřední vlády v Hanoji. Jako silný antikomunista z ní však odchází. Po smrti jednoho ze svých bratrů komunisty odchází do USA, kde si buduje politické známosti. V roce 1954 během Ženevských jednání navazuje kontakty s císařem Bao Daiem a vrací se zpět do Vietnamu. Zde se ujímá vedení země a záhy po abdikaci císaře se sám stává prezidentem Jižního Vietnamu. Vede silně autoritativní vládu, kvůli, které se zvedne vlna lidového odporu. Je zabit i s bratrem během vládního puče během podzimu 1963, celou akci na jeho svržení posvětily USA.

nemalé vrásky²². Za další se neustále snažil protěžovat svůj rodový klan Ngo , a tak členové jeho rodiny nebo jinak blízcí se dostali na špičky státní správy. Vrcholem tohoto nepotismu byl jeho bratr Nhu²³, který si z bezpečnostních složek vytvořil vlastní soukromou armádu. Byla-li korupce zdrojem problémů v horních patrech státní správy, potom stejně katastrofální situace byla i na nižších stupních státního aparátu, který taktéž trpěl nekompetentností vlastních úředníků.

I to byl jeden z důvodů, proč během prvních měsíců roku 1963 naprosto krachnul projekt strategických vesnic /strategic hamlet program/²⁴, spuštěných Diemem v předešlém roce, který měl na počátku slibné výsledky. Strategické vesnice, projekt vycházející zejména z veleúspěšného Britského projektu z dob II. světové války v Malajsii, měly být lékem na růst počtu VC v agrárních oblastech Jižního Vietnamu. V praxi by to znamenalo, že lidé z rizikových krajů, budou přemístěni do vládou hlídaných okrsků, kde bude zajištěna jejich bezpečnost. Velmi slibný projekt však ztroskotal během několika měsíců právě na korupci státní správy a brutalitě, s jakou byl prováděn. Tato skutečnost byla dána dvěma fakty. Tím prvním bylo, že Diem s bratrem spíše využívali celého systému pro lepší ovládnutí společnosti, než pro lepší kontrolu protipartizánského boje. Tím druhým byla skutečnost, že státní úředníci poté co zjistili míru osobní zangažovanosti prezidenta Diema často zapomínali na původní záměr budování vesnic, ale snažili se je využít pro vlastní kariéru růst.²⁵

Kýžený výsledek zklidnění nepřinesla ani rozehraná partie chemické války. Ta byla vedena již od roku 1961, ale teprve nyní přišel hlavní trumf v boji proti zelenému peklu. Tím byl slavný defoliant ²⁶označovaný jako Agent Oranže. Jeho rozstříkávání v rámci operace „Ranch Hand“ mělo připravit Viet Cong o „střechu“ nad hlavou a zajistit i malému počtu poradců vést ARVN²⁷ efektivně v boji. To, že se opět jedná o nadsazený cíl, bylo vidět již po

²² Diem byl velmi schopný politik, ale jako takový především sledoval svůj vlastní profit. Jeho politická linie byla založená na šikaně protivládních sil. Lidé jako studenti, buddhisté, neloajální občané či etnické a náboženské menšiny, byli bez výjimky pronásledováni státním aparátem.

²³ Ngo Din Nhu (1910-1963) Narodil se ve vesnici Phu ca ve středním Vietnamu, jako čtvrtý ze šesti bratrů. Studoval ve Francii, po návratu do Vietnamu se usídlil v Hanoji, kde pracoval v národní knihovně. V roce 1943 si vzal o čtrnáct let mladší Tran Le Xuan. Po mocenském nástupu jeho bratra po volbách 1955 se dostal do vysoké politiky a stal se velitelem tajné policie a represivních složek. Zabit spolu se svým bratrem v Čolonu během puče 2.11.1963.

²⁴ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 69.

²⁵ Dave Richard Palmer. Volání Polnice. Jota, Brno 1996. s. 42.

²⁶ Chemický prostředek na ničení zelené vegetace. Nad Vietnam masově rozstříkován z vrtulníků a letadel až do druhé poloviny šedesátých let. Dnes se již ví o jeho rakovinotvorných účincích, během války však byla i manipulace s ním bez ochranných prostředků, alespoň na půdě Vietnamu. Zajímavé také je, že část tohoto defoliantu se vyráběla ve Spolaně Neratovice. Aktivní složkou byl butylester 2,4,5-trichlorfenoxyoctové kyseliny. U nás se používal jako Arboricid E až do devadesátých let na postřik keřů a stromů. Do Vietnamu se dostával pomocí překupníků a k přímému míchání docházelo až na leteckých základnách. In: Milan Syruček: V zajetí džungle. Epoque, Praha 2007. s. 129. nebo Frey, Marck. Dějiny Vietnamské války s. 70.

²⁷ Army of Republik of Vietnam-ozbrojené složky Jižního Vietnamu viz seznam zkratk

několika měsících, kdy bylo jasné, že není kapacita na odlistění celého Vietnamu a za další, že ze „zeleného pekla“ se stane mrtvé „hnědé peklo“, které nikterak neřeší problém s hledáním partyzánů.

Podobně se během roku 63 musely odepisovat naděje, vkládané do provádění tajných operací. Ty byly na počátku realizovány pouze jihovietnamskou armádou, ač model a výcvik byl americký. Naděje vkládané do vysílání agentů však vzaly za své brzo poté, co se ukázalo, že infiltrovat Severní Vietnam je prakticky nemožné²⁸. Proto došlo k revizi tajných misí a spíše se začalo praktikovat přeorientování na hlídkové patroly, než na zpravodajskou činnost. Tak jako tak, toto rozhodně nebyla zbraň v arzenálu, která by dokázala zahladit vrásky na čele armádních plánovačů.

Největší naděje byla vkládána do politiky nové flexibilní války proti FNO²⁹. Ta byla stanovena jako politika /counterinsurgency/ a skládala se ze třech bodů. Prvním bylo zajištění stability agrárních vesnic a zabránění VC v jejich ovládní. Po dosažení tohoto bodu se mělo přejít na fázi dvě, což byla výstavba loajální a nezkorumpované správy, která měla zajistit ochotu obyvatel podpořit boj proti komunistům. Po splnění těchto dvou bodů měla nastat třetí fáze, která byla nazvána zlepšení materiální úrovně obyvatelstva.

Na první pohled zajímavý plán nepřicházel s nikterak novou politikou, jen spojil již vyzkoušené postupy do jednotného celku. Celku, který měl být lékem na zcela nový typ války. Ve Vietnamu se totiž jasně ukázalo, že naroubovat jakýkoli derivát současné armádní strategie na průběh bojů zde, bude více než problematickou záležitostí. Vývoj příštích měsíců ve Vietnamu však jasně ukázal, že právě klasický přístup při vedení bojových operací je pro většinu důstojníků, kteří „dělali“ politiku, mnohem logičtější než těžko uchopitelný program psychologické války. Tak důraz na počet granátů, namísto počtu bezpečných pluhů pro rýžová pole, poslal k ledu i politiku „counterinsurgency“.

V rukou generála Harkinse nezbylo v prvních měsících roku 63 příliš mnoho karet pro hru. Tou hlavní a také nejvíce stabilní, nikoli však slibnou devizou, byli poradci. Ti byli jako experti přiřazováni k jednotkám ARVN. Podíleli se na jejím výcviku a pomáhali při zajištění

²⁸ Během počátku šedesátých let tento program zastřešovala MACV/SOG. Mezi lety 1961-63 zastřešil vysazení 25 špionážních týmů na půdu Severního Vietnamu. Bohužel jejich úspěšnost byla katastrofálně nízká. Z 25 jich bylo dvacet odhaleno okamžitě po přistání nebo v blízké době po něm. Jen pět zbývajících vedlo aktivní špionážní činnost. Problém s nízkou efektivitou a přetahováním agentů do služeb komunistů vedl k ukončení tohoto programu. In: John L. Plaster. SOG the photo history of the secret war, NY 1990. s. 16.

²⁹ Fronta národního osvobození-hnutí jež zastřešovalo několik frakcí, všechny však pojila vize sjednocení státu a odpor k vládě prezidenta Diema. K ustanovení došlo během prosince 1960, základ tvořili bývalí členové Viet Minhu, někteří buddhisté katolíci a část sekt Cao Dai a Hoa Hao. Oficiální program byl vyhlášen po dohodě s Hanojí 20.12.1960. Míra jakou roli hrála ve fungování FNO Hanoj je předmětem častých sporů, alespoň v první fázi její existence do poloviny šedesátých let, kdy se uvnitř FNO vytvořilo několik sekcí nesledující přímo politiku podřízené se centru na severu.

bojové oblasti od stavby základen až po bojové operace. Jejich postavení jim však umožňovalo vést palbu až po vlastním napadení. I přes svoje nevýhody a otázky „k čemu“ to několikaleté vysílání poradců je vlastně dobré, jejich počet neustále vzrůstal s tím, jak exponenciálně rostla efektivita boje partyzánů. Další důvod, proč se USA orientovaly tolik na politiků poradců, byly i dvě další záležitosti. Tou první byla její lepší uchopitelnost a stravitelnost pro důstojníky, kteří více rozuměli výcviku v hodů granátem než ideovému zajištění pro agrární vesnice. Tím druhým faktem byl evergreen americké politiky, a to udržitelnost této koncepce na úrovni udržitelných lidských a materiálních ztrát. Nikdo nemůže říct, že se nesnažíme a z druhé strany to nestojí moc peněz a moc mrtvých. Tedy důležitá výhoda udržitelnosti této politiky pod pokličkou. Výhody tohoto hlavního tahouna války však byly žalostně nízké a v delší perspektivě bylo jasné, že odpisy, které se sčítaly na počátku roku, jasně převyšují dosavadní efektivitu. Ukázalo se, že relativně klidné roky počátku šedesátých let, jsou pryč. Komunisté nyní začali přecházet do ofenzívy a Jižní Vietnam neměl příliš vojenských možností, jak jim čelit stejně tak USA se svojí strategií poradců a války nízké intenzity. To, že rok 63 bude mnohem ostřejší, začalo být jasné během jarních měsíců, v průběhu náboženských nepokojů na domácí půdě, které se stále více přiosťřovaly.

4.2 *Buddhistická krize*

Většinové náboženské vyznání na půdě Jižního Vietnamu tvořili buddhisté. Jejich podíl na populaci byl naprosto enormní, jednalo se přibližně o 95 procent obyvatelstva jihu³⁰. Zbýlých pět procent zbývalo na křesťany a místní animistická náboženství. Mezi buddhistickou většinou náleželi povětšinou vesničané a obyvatelé střední třídy ve městech. Katolická elita se rekrutovala zejména z řad špiček státní správy, armády a byrokratického aparátu. Je bez pochyb, že velkou roli zde sehrála bývalá francouzská koloniální správa, která katolické náboženství ve svých řadách preferovala. Uctívání animistických božstev bylo zejména záležitostí kmenů horalů na centrální vysočině, kde byla tradičně moc centrální správy velmi slabá, nejen kvůli zeměpisným vzdálenostem, ale také na základě

³⁰ Rusk, Dean: As I saw it. Penguin books, New York 1990. str. 439.

silného etnického napětí mezi většinovými Viety, kteří tvořili majoritu v populaci, a jinými menšinovými etniky³¹.

Z těchto menšin byli nejvýznamnější Khmerové, jež žili převážně na území delty Mekongu. Mezi další se počítaly horské kmeny a etničtí Číňané, jež obývali sice prakticky celé území Vietnamu, ale velmi nerovnoměrně. Jednalo se zejména o menšiny ve městech³². Ostatní etnika byla považována Viety za méněcenná. Pravděpodobně nejhorší pozici měli příslušníci horských kmenů na centrální vysočině. Krize, která vypukla na konci jara 1963 na základě náboženských rozporů, měla nakonec za následek pád centrální vlády a nastolení vlády vojenské junty.

Na počátku května 1963 zavlály nad starým královským městem Hue slavnostní vlajky Vatikánu. Celá tato slavnost na počest papeže³³, byla zaštitěna arcibiskupem Ngo Din Thucem, jedním z bratrů prezidenta Ngo din Diema³⁴. Na slavnostním vyvěšování vlajek by nebylo nic špatného, kdyby ovšem dle vládního nařízení jakékoli vyvěšování vlajek s jiným motivem než oficiálním znakem Jižního Vietnamu, nebylo zakázáno. Pokud tedy nesmí být vyvěšena jiná vlajka než ta s třemi červenými břevny, nesmí dojít ani k vyvěšení vlajek Vatikánu. Tuto zcela evidentní názorovou diskriminaci, která byla politikou rodiny prezidenta Diema, si nenechali líbit buddhisté³⁵. Ti reagovali poměrně záhy a využili výročí Budhových 2527. narozenin, 8. května 1963, k vyvěšení vlastních vlajek na počest zakladatele vlastního náboženství a k jeho poctivé oslavě³⁶. Vzniklé napětí nezvládl prezident Diem sám, když deklaroval nutnost naprosto jasného dodržování zákona o vyvěšování vlajek. To, že jeho porušení veřejně toleroval, mu nijak nevadilo. Velmi brzy byla buddhistická revolta označena za nezákonnou a byl vydán příkaz k jejímu ukončení.

Tvrdost vládních vojsk se projevila záhy. Elitní jednotky na dodržování pořádku, zahájily palbu do demonstrantů, kteří se sešli na protest proti politice prezidenta Diema.

³¹ Etnické složení Vietnamu je neuvěřitelně pestré na většinové Viety, kteří dali i název státu Vietnam (znamená jižní Viet) navazují další etnika. Druhým nejpočetnějším jsou Khmerové, kteří obývají hlavně deltu Mekongu a to v počtu asi 600 000. Dále jsou to etnika Muongů, Jiaů a Miaů ty mají dohromady přes 900 000 lidí. Na centrální vysočině je nejvíce kmenů z relativně nízkou početností, ale o to větší pestrostí svých členů skupiny jako Ede, Rhade, Bahnar, Ve a další. Čínskotibetskou větev zastupují početní Číňané, kteří na jihu země obývají hlavně čtvrti velkých měst V neposlední řadě se na území Vietnamu vyskytují příslušníci Malajskopolynéské skupiny, reprezentované kmeny Camao nebo Rhade..

³² Kamas, Daniel: *Válka ve Vietnamu / 1964-1975/*. Votobia, Olomouc 1997. str. 213.

³³ From: www.state.gov/r/pa/ho/frus, Kennedy administration, Vietnam, memorandum 163.

³⁴ Frey, Marck: *Dějiny Vietnamské války*. Paseka, Praha 2003. str.73.

³⁵ Rusk, Dean: *As I saw it*. Str.436.

³⁶ Frey, Marck: *Dějiny Vietnamské války*. Str. 73.

Zahynulo devět lidí³⁷. Veřejné mínění, které se cítilo být dostatečně silné, se nezlomilo a pokračovalo v protestech, jejichž centrem bylo opět Hue, město se starou sídelní historií. Jako další se přidal do protestů přístav Da Nang.

Odpůrce režimu nemohlo v žádném případě „opít“ prohlášení prezidenta Diema, že střelba byla provokací ze strany Viet Congu, který tímto aktem sledoval politické cíle³⁸. Nezlomení lidé vyšli opět do ulic, kde je čekali vojáci a obušky. Represe byly velmi silné, čelní představitelé odporu a demonstrací byli zatčeni a klíčové buddhistické chrámy a pagody byly obsazeny nebo obklíčeny vojáky. Na doutnající pochodeň odporu, kterou prozatím představovali hlavně mniši, přeskočila definitivní jiskra o měsíc později, 11. června 1963.

V tento den se na rušné křižovatce ulic Phan Dinh Phung a Le Van Duyen v centru Saigonu, poblíž Kambodžského velvyslanectví, upálil šestašedesátiletý mnich Ngo Quang Duc³⁹. Jeho autodafé, která začala okolo desáté hodiny a kterou pozorovaly asi 400 stovky přihlížejících, se záhy rozletěla do celého světa. Celé hrůzné divadlo proběhlo před běžícími kamerami⁴⁰. Tak se tento akt naprostého sebeobětování, tak typický pro buddhistické mnichy, stal doutnákem občanské nespokojenosti. Na rychlosti zpráv se podílel i americký novinář Malcolm Brown, který sebevraždu blízko Xa Loi pagody, zachytil jako jeden z prvních⁴¹. Starý mnich, který přijel z Nha Trangu do Saigonu zemřít a který si s sebou přivezl i vlastní kanystř benzínu, tak definitivně vzedmul obrovskou vlnu lidového odporu.

K měsíc trvajícím pouličním bouřím se tak přidali další lidé. Studenti začali demonstrovat s transparenty, které přímo svalovaly vinu za smrt na represivní politiku vlády⁴². Diem nyní neměl mnoho možností jak zažehnutou pochodeň lidového odporu proti svojí politice uhasit.

Jazyčkem na vahách byly policejní represivní složky. Ty měl „pod palcem“ bratr Diema, Ngo Din Nhu⁴³. Nešlo ovšem utajit, že ani v armádě není situace klidná. Celá řada důstojníků, ale zejména řadových vojáků, zcela otevřeně sympatizovala s buddhisty. A nejednalo se pouze o sympatie k příslušníkům vlastního vyznání a tradicím, ale také o projev podpory proti protěžování katolíků.

³⁷ Tamtéž: Dějiny Vietnamské války. Str. 74.

³⁸ Tamtéž: Dějiny Vietnamské války. Str. 74.

³⁹ From: www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration, Vietnam, memorandum 163.

⁴⁰ From: www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration, Vietnam, memorandum 163.

⁴¹ From: www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration, Vietnam, memorandum 163.

⁴² From: www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration, Vietnam, memorandum 164.

⁴³ Rusk, Dean: As I saw it. Str. 437.

Uklidnění situace rozhodně nepomohl ani výrok madam Nhu⁴⁴, která prohlásila, že každý, kdo se rozhodne upálit jako Quang Duc, dostane od ní sirky⁴⁵. Touto větou jen dokázala, že hněv lidí proti ní je zcela oprávněný a že aspiruje na patrně nejnenáviděnější členku vládnoucí skupiny.

Další eskalace v nastalém napětí vznikla 21. srpna 1963, kdy byla provedena veliká razie v největších městech země, při které bylo zatknuto na 14 000 odpůrců režimu. Několika měsíční protesty mas obyvatel se tak dostaly na vrchol své síly.

Výbušná situace, která přivedla režim v Jižním Vietnamu do absolutní krize, byla záhy vyhodnocována i za oceánem. USA si začaly klást otázku, jak celou událost elegantně vyřešit. Bylo jasné, že v tomto případě se nejedná o bezvýznamnou revoltu minoritní skupiny obyvatel, ale o skutečně zásadní přelom na politické scéně Jižního Vietnamu. Americká administrativa tak musela začít připravovat půdu pro jednání.

Jedním z prvních kroků, který podnikla administrativa prezidenta Kennedyho⁴⁶, bylo jmenování nového velvyslance v Jižním Vietnamu. Stal se jím na konci června 1964 Henry Cabot Lodge⁴⁷, člověk, který pocházel z rodiny s velkou tradicí ve vysoké politice⁴⁸. Kennedy v něm spatřoval člověka, který by měl být schopen provést hlubokou analýzu situace přímo z místa tak, aby netrpěla odchylkami, které budou způsobeny zeměpisnou vzdáleností několika tisíc kilometrů. Jeho zprávy o situaci na politické scéně v Saigonu měly být co nejpřesnější, aby se zahraniční politika USA vyvarovala případných špatných kroků.

⁴⁴ Vlastním jménem Tran Le Xuan (1924 v Hanoji) Za manžela Ngo Din Nhu se provdala v roce 1943. Poté co se jeho bratr Diem ujal čelních funkcí ve státě po volbách roku 1955 se stala „první dámou“ Jižního Vietnamu. Lid ji začal oslovovat „Madam Nhu“ nebo „Madam Ngo Din Nhu“. U běžných lidí byla mimořádně neoblíbená pro svoje krajní postoje proti nepřítelům vlády. Během puče v listopadu 1963 byla se svojí mladší sestrou v Beverly Hills. Do Vietnamu se již jako nežádoucí nevrátila a zůstala v exilu v Římě.

⁴⁵ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 74.

⁴⁶ John Fitzgerald Kennedy (1917-1963) Narodil se ve státě Massachussets. Vzdělání získal na Harvardu, kde odpromoval v roce 1940. Poté vstoupil do USN. Zde přežil na pacifickém bojišti potopení své lodi japonskou ponorkou v roce 1943. po válce se stal demokratickým kongresmenem za oblast Bostonu. V roce 1953 je zvolen do senátu. O dva roky později si bere svoji manželku Jacquelin Bouvier. Hlavní bod jeho politické kariéry přichází v roce 1960, kdy ve volbách na post prezidenta poráží republikánského kandidáta Richarda M. Nixona. Jako prezident nastoluje nový moderní kurs americké politiky. Obklopuje se schopnými lidmi jež pojí hlavně jejich profesionalita a mládí přesně podle hesla „ ti nejlepší a nejchytřejší“. Jako politik musí ustát několik těžkých krizí z nichž největší je debakl s vyloděním v zátocě Sviní a Kubánská raketová krize. Jeho život ukončila kulka odstřelovače v Dallasu 22.11.1963.

⁴⁷ Henry Cabot Lodge (1902-1985) Narodil se do slavné rodiny s politickou i uměleckou minulostí s pjatou se státem Massachussets. Vzdělání získal na Harvardu. V roce 1936 se stal senátorem jediným republikánským v tom roce. 1942 opět obhájil post senátora, ale o dva roky později z něj dobrovolně rezignuje a vstoupí do armády, je tak prvním senátorem od občanské války, který toto udělal. Po válce v roce 1946 se do senátu vrací. Další kariérní růst přichází v roce 1955, kdy se stává vyslancem u UN. V roce 1960 kandidoval na více prezidenta během voleb. Na počátku šedesátých let jej prezident JFK jmenoval do funkce velvyslance v Jižním Vietnamu 1963-64 a opět za prezidenta Johnsona. Svoji diplomatickou službu završil na postu velvyslance v Západním Německu a Vatikánu.

⁴⁸ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 74.

Všechny vývoje americké politiky měly sledovat jednu hlavní linii, a tou byl tlak Lodge na Diema, aby pochopil mantinely svého chování a začal tvořit konstruktivní politiku. Pokud by však jihovietnamský prezident odmítal přijít k rozumu, měl velvyslanec zmapovat situaci v zákulisí politické scény v Saigonu a poohlédnout se po kandidátovi, který by byl lepším partnerem při řešení komunistického nebezpečí v Jižním Vietnamu.

S jasně danými úkoly dosedl Lodge na půdu Jižního Vietnamu den po masových protestech 21. srpna. Situace nebyla nikterak růžová, veřejné mínění bylo jasně postaveno proti prezidentovi a politice jeho klanu Ngo⁴⁹. Odpor veřejnosti nebyl spontánní, ale jednalo se o dlouhodobou nechuť k jeho politice. Ta rostla neustále od jeho zvolení prezidentem během roku 1960, nyní o tři roky později se již jednalo o otevřenou revoltu.

Nemalou roli v tomto vývoji sehrál sám prezident Diem, jehož veřejnou politikou bylo „šikanování“ buddhistů, studentů a liberálně smýšlejících lidí. Pokud byl však Diem neoblíbený, tak přímo vrchol nenávisti představoval ze strany veřejného mínění jeho bratr Nhu se svojí manželkou⁵⁰. Ti nasadili pomyslný žebříček nenávisti lidových mas opravdu hodně vysoko. Pro prezidenta se tato neoblíbenost měla stát osudnou, jeho smůlou bylo, že mnohé kroky způsobené bratrem padaly na jeho hlavu a on za ně nesl důsledky.

Situace v armádě byla taktéž katastrofální, bojová morálka byla velmi nízká a řada důstojníků začala prokazovat pučistické tendence. Toho si samozřejmě jako první všimla CIA, která již několik týdnů sondovala situaci v armádních kruzích a zjišťovala sílu Diemovy podpory u armády⁵¹. Pro případnou změnu se jevil nejvíce perspektivní kruh důstojníků kolem generála Duong Van Minha. Generál Minh měl obrovský morální kredit ve společnosti, jelikož byl znám jako hrdina odboje proti japonské okupaci během let II. světové války⁵². I proto se jevil rozvědce jako případně nejlepší karta do hry. Nicméně situace kolem 22. srpna měla několik možností řešení a americká zahraniční politika se nechystala vsadit všechny trumfy na jednu kartu, ale vyčkávala, která z možností se ukáže jako nejvíce životaschopná.

⁴⁹ Nálevka, Vladimír: Studená válka. Triton, Praha 2003. str. 166. Pro upřesnění jen úzká rodina kolem Diema měla šest bratrů. Každý z nich dosáhl na nějakou vyšší funkci ve státní správě.

⁵⁰ Rusk, Dean: As I saw it. Str. 436.

⁵¹ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 74.

⁵² Rusk, Dean: As I saw it. Str. 440.

4.3 Vražda

24. srpna dostal Lodge memorandum, které mu nařizovalo zahájit jednání s Diemem. Cílem měla být dohoda o nutnosti „uklizení“ jeho bratra Nhua do ústraní. Washington se totiž rozhodl, že nebude již dále přivírat oči nad režimem, jež drží moc jen díky represivnímu aparátu a lžím⁵³. Tento logický krok reagoval na velikou neoblíbenost Nhua mezi lidmi. Jeho politika, jež byla tvořena převážně obušky jeho elitních bezpečnostních jednotek, pila hodně lidem krev, a tak USA zkusily nejprve udělat menší řez. Pokud by Diem souhlasil a odebral bratrovi moc, byl Washington ochoten přistoupit na další podporu jeho režimu. Samozřejmě společně s tím, že se výrazně začne podílet na spoluřešení bezpečnostních a mocenských otázkách jihovietnamské politiky. Pokud by však stanovisko bylo odmítavé, tak měl Lodge rozehrát hru s kruhem důstojníků kolem Minha za účelem převzetí moci ve státě.

Situace se však vyvíjela rozdílně od předpokládaných plánů. Armádní důstojníci nebyli schopni celý srpen provést jakoukoli akci proti klanu Ngo⁵⁴. Naopak vše nasvědčovalo tomu, že jejich síla je značně diskutabilní a že mnohem lepší přehled má Diem s bratrem, kteří zůstávali stát pevně na svých místech. Tento vývoj patrně Washington nečekal a jeho reakcí bylo poměrně vágní přehodnocování faktů o Vietnamu. Nakonec zvítězil názor na vyslání další komise poradců, která by měla přinést čerstvé analýzy situace. Robert MacNamara⁵⁵ a Taylor⁵⁶ se záhy rozletěli do Saigonu. Velmi nízká bojová aktivita Viet Congu a NVA v těchto dnech vytvářela atmosféru silného očekávání. Jednalo se zejména o napětí na stolech vyhodnocovacích důstojníků, kteří museli zvážit, zda je FNO citelně vojensky oslabeno nebo pouze čeká na nové hráče na scéně. Analýza, kterou provedl generál Harkins, se přiklonila k té první tezi a dala vše na kartu vojenského oslabení komunistických bojovníků⁵⁷.

⁵³ Rusk, Dean: As I saw it. Str. 437.

⁵⁴ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 75.

⁵⁵ Robert „Strange“ McNamara (1916-) Narodil se v Oaklandu v Kalifornii. Svoje prostřední jméno dostal po matčině dívčím jméně. Vzdělání završil na univerzitě v Berkley. Poté působil jako kantor na Harvardu. Během funkce prezidenta Kennedyho zastával post ministra národní obrany. Stejně křeslo měl i během „kontinuity“ prezidenta Johnsona. Ze své pozice varoval před eskalací války ve Vietnamu do nekontrolovaných pozic. Po roce 68 se této funkce vzdal poté co byl jmenován do pozice ředitele světové banky. Tuto funkci zastával dalších třináct let až do dubna 1981.

⁵⁶ Maxwell Taylor (1901-1987) Vojenskou akademii zakončil v roce 1922. V období II. světové války se podílel na výcviku výsadkářů u 82. a 101. americké výsadkové divize. S nimi také seskočil do Normandie během dne „D“. Poté sloužil v Koreji. Během vlády prezidenta JFK, byl specialistou na problematiku Indočíny.

⁵⁷ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 74.

Z jeho pohledu tedy slavila úspěch politika poradcovské pomoci ozbrojeným složkám Jižního Vietnamu. Jeho postoj se však neopíral o hlubší analýzu současné vojenské politiky FNO. Kroky, které ho k tomuto závěru přiměly, jsou však bezpředmětné. Důležité bylo rozhodnutí, které analýza vyvolala v Bílém domě. Jak MacNamara tak Taylor a Rusk⁵⁸ předložili jako nový směr politiky tvrdý tlak na Diema. Tato konfrontační politika měla přivést prezidenta k rozumu, jednalo se o jeho poslední šanci na politickou existenci. Diem záhy pochopil, o co se jedná a začal si připravovat půdu pro vyjednávání s USA. Na jednáních deklaroval ochotu reformovat režim a přiblížit ho tak obyvatelstvu. Tento jeho vstřícný krok měl však být podmíněn zvýšením zbrojních dodávek do Jižního Vietnamu. Tato fakta, která ohlásil velvyslanci Lodgovi 1. listopadu 1963, však přišla příliš pozdě. V Bílém domě věděli, že se jedná jen o maskovací hru zdatného hráče, který sází vše na jednu kartu.

Během října USA sondovaly situaci na spikleneckém poli. A tam se udály dosti rozhodné změny. Tlak, který byl na režim vyvíjen během desátého měsíce roku 1963, měl za následek změnu postoje armádních špiček. Ty byly v současné situaci ochotny jít do otevřené revolty vůči vládě bratrů Ngoových⁵⁹. Tento postoj rozhodně pomohla urychlit několikrát opakovaná a deklarovaná zmínka o snížení počtu amerických poradců na půdě Jižního Vietnamu. Kennedy ji deklaroval Diemovi během podzimu 1963 s tím, že určitý počet vojáků ponechá, ale že jejich úplné stažení není nereálné, avšak ne dříve než v průběhu roku 1965⁶⁰. Toto rozhodnutí by znamenalo absolutní obrat ve válečných taženích proti FNO. Armádní generálové si dobře uvědomovali, že na materiální pomoci a výcviku od amerických poradců je jihovietnamská armáda zcela závislá. Pokud by tento přísun materiálu a nových válečných vědomostí byl zastaven, počítala by se životnost jihu na měsíce.

Změnu v chování lidí kolem sebe postřehl i Diem s bratrem. Nyní v průběhu podzimu 1963 věděli, že ztrácejí půdu pod nohama. Nhu se pokusil odstranit lidi kolem sebe, ale jeho snaha přišla příliš pozdě⁶¹. Na začátku listopadu již armádní špičky v čele s generálem Minhem,

⁵⁸ Dean Rusk (1909-1994) Narodil se v Georgii. Vzdělání získal na Oxfordu. Během II. světové války sloužil v armádě. Politický růst přichází v roce 1950, kdy je jmenován do pozice poradce pro východní záležitosti. V tomto křesle strvá rok, načež ho Dwight Eisenhower jmenuje do čela Rockefellerovy nadace. Po volbách v roce 1960 si ho do svého týmu vybere prezident Kennedy. Ač se mnohým zdá být nevýrazný post ministra zahraničí zastává až do roku 1969, kdy z politiky odchází. Po odchodu se věnuje psaní umírá v roce 1994.

⁵⁹ from www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration, memorandum 254.

⁶⁰ Rusk, Dean: As I saw it. Str. 442.

⁶¹ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 76.

držely veškerá klíčové centra v Saigonu. Spolehnout se nemohli bratři Ngoové ani na elitní složky, kterým velel Nhu. Ty již byly odzbrojeny jednotkami generála Minha. Nyní bylo již jen otázkou času, kdy Amerikou posvěcený puč vyvrcholí.

Finále přišlo po obklíčení prezidentského paláce, kdy se již životnost Diemovy vlády počítala na hodiny. Značně vyděšený Diem, který patrně věděl, jak se likviduje poražený sok, uprchl spolu se svým bratrem Nhuem podzemní chodbou do městské čtvrti Cholon⁶². Zde našel úkryt v katolickém kostele, ze kterého se pokusil najít spásnou ochranu u Lodge. Po velvyslanci vyžadoval ochranu pro sebe a svého bratra, ale ani tento zoufalý telefonní rozhovor jej nezachránil. Lodge, který se nikdy příliš netajil svým kritickým postojem k prezidentu Diemovi, mu suše oznámil, že není způsobilý zasahovat do vnitropolitických pŕetek⁶³. Poslední šance na záchranu u svých, již bývalých, spojenců sklapla naprázdno.

Štěstí jim však vydrželo pouze jeden den. Druhého dne byla jejich těla nalezena v dodávce značně proděravělá střelbou⁶⁴. V této chvíli se tak osud bývalého císařského notábla⁶⁵ a jeho bratra naplnil, i když zpočátku se všem jevil jako nejschopnější a okouzující národní vůdce, který dýchá za otázku svobody Jižního Vietnamu⁶⁶. Jeho prezidentování trvalo pouhé tři roky. Za tuto dobu se bezpečnostní situace v jižním Vietnamu propadla do hlubokého marastu. Diem byl minulostí a současní páni nyní museli řešit staré problémy.

Vražda obou bratrů silně otřásla celým Kennedyho aparátem. O nutnosti změnit lídra Jižního Vietnamu nebyl v jejich politice pochyb, ale vražda nebyla styl, který by Washington schvaloval⁶⁷. Přes všechny záporny, kterých měl Diem jistě celou řadu, stále byl velmi schopným a „okouzlejícím“ politikem a jedním z mála lidí, se kterými byla možná konstruktivní debata. Nyní tento muž zmizel. Bez debat se ulevilo lidem na ulici, kteří radost dávali najevo strháváním soch a obrazů bývalého prezidenta. Z druhé strany osud jihu se dostal do většího bláta, než se čekalo.

Strhávání prezidentských soch a bujaré veselí na ulicích hlavních jihovietnamských měst také nebyla síla, která by vyřešila problémy mezi samotnými pučisty. Generál Minh byl jistě

⁶² Patrně nejdivočejší Saigonská čtvrt' složená zejména z příslušníků čínské etnika. Později v během války se stane největším místem pro překupníky drog a ukrývání zběhlých vojáků.

⁶³ From www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration, memorandum 259.

⁶⁴ Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Str. 77. nebo Dave Richard Palmer. Volání polnice. s. 58-9.

⁶⁵ Nálevka, Vladimír: Studená válka. Str. 166.

⁶⁶ Rusk, Dean: As I saw it. Str.436.

⁶⁷ Rusk, Dean: As I saw it. Str. 442.

oslavovaným hrdinou, ale na současné problémy státu příliš léků neměl. Navíc celá skupina rebelů trpěla nejednotností, a to jak plánu na státní úrovni, tak na úrovni velitelské. Náhle se ukázalo, že jen omezený počet důstojníků je ochoten akceptovat své velitele v čele státu, a tak místo klidu musel jih opět řešit problém politické stability.

Tato stabilita však vydržela pouhé tři měsíce . Poté Saigonem otřásl další mocenský puč. V takto neklidném prostředí si Washington začal „škubat“ vlasy, protože zpětně se jevil Diem jako nejlepší karta ve hře, která však byla nenávratně ztracena.

4.4 Dallas

Násilná smrt obou bratrů Ngoových ještě nestačila pořádně doznít a americkou politikou, ale nejen jí se roznesla mnohem horší zpráva. Během volební kampaně v hlavním městě Texasu Dallasu byl zastřelen prezident Kennedy. Stalo se to dvaadvacátého listopadu 1963 během slavnostní jízdy ulicemi města v kabrioletu, spolu se svojí manželkou Jacquelin.

Smrt byla okamžitá, prezidenta si vzal na mušku bývalý člen námořní pěchoty a velký cestovatel do zemí komunistického bloku, Harry Lea Oswald. Ten hlavu státu zasáhl dvěma zásahy do krku a hlavy, čímž způsobil okamžitou smrt⁶⁸. Vlna následného zmatku, která na místě propukla, je stěží popsitelná.

Bezpečnostní složky však zachovaly naprostou profesionalitu a jednaly velmi energicky. Policie si pro domnělého viníka přišla za několik hodin do skladu knih, kde pracoval a odkud se také na prezidentskou kolonu střílelo. Rychlé vypátrání viníka a jeho předání spravedlnosti však nemělo dlouhého trvání. Dva dny po atentátu a vlastním zadržení se stal Oswald sám obětí . Během převozu do jedné z věznic jej z davu střelil do břicha majitel nočního klubu, Jack Ruby. Americká televizní veřejnost tak měla možnost vidět další vraždu na obrazovkách svých přijímačů. Oswald svým zraněním podlehl a s sebou si vzal i tajemství o atentátu. Jeho vrah, jenž trpěl rakovinou, jej dlouho nepřežil, a tak celá situace kolem dallaského střelení jen zavdala příčiny ke spekulativním teoriím.

⁶⁸ David.E. Shi, Georgie B. Tindall, Dějiny USA, Lidové Noviny, Praha 1996. s. 695, 696.

Životní cesty vrahů však nebyly tak důležité jako cesta Ameriky, připravené o svého lodivoda. Tím novým se stal dosavadní viceprezident, Lyndon B. Johnson⁶⁹. Svoji přísahu složil emotivně na palubě letadla, které převáželo Kennedyho ostatky do Washingtonu.

L. Johnson se tak z ne příliš viditelného politika vyšvihl do čela americké politické garnitury a jeho úřad nezačínal za nikterak příznivých podmínek.

Důležité pro uchování stability byla kontinuita. Tak Johnson oznámil, že všichni poradci zůstávají na svých místech⁷⁰. Tím tím kolem Kennedyho, který byl dobře obeznámen s rozběhlými projekty, mohl pokračovat dál ve své započaté práci jen pod novým vedením. Jasný postoj musel nový prezident zaujmout i ke gordickému uzlu americké zahraniční politiky, k Vietnamu.

4.5 Koncepce

V oblasti koncepce zahraniční politiky nečekaly na Johnsona žádné růžové vyhlídky. To bylo dáno nejen složitou situací v Jižním Vietnamu, ale i odkazem, jež po sobě zanechal JFK. Kolem něho se totiž utvořila aura ideje, že USA nemají co pohledávat ve Vietnamu a stáhnou svoje jednotky zpět domů během následujících dvou let⁷¹. S tímto velmi odvážným tvrzením přišel senátor Mike Mansfield a poradce zastřeleného politika Kenneth O'Donnell⁷². Většina názorů však hovoří jasně proti jakékoli vizi stáhnutí se z Vietnamu. Ne snad proto, že by Kennedy nechtěl ukončit dlouhou a nepohodlnou záležitost, ale zejména z racionálních důvodů zahraniční a domácí politiky⁷³.

Ty se tvořily na vlně podpory nekomunistických států v boji proti ohrožení své demokracie, která byla ve většině případů pouze anti-komunismem, nikoli demokracií, ale

⁶⁹ Lyndon B Johnson (1908-1970) Narodil se v Texasu a celou svoji kariéru musel bojovat s předsudkem o muži z jihu, který neumí zcela „chodit“ ve vysoké politice. Na vrchol se dostal kvůli své příslovečné pili. Vzdělání získal na Texaské univerzitě. Během II. světové války sloužil v námořnictvu v Jižním Pacifiku, kde si dobil i vyznamenání. V roce 1948 byl zvolen do senátu. Senát se mu stal na dalších deset let denním chlebem a proslul zde jako mistr kompromisu a velmi schopný vyjednávač. Po roce 1960 se stal viceprezidentem. Po zavraždění JFK složil přísahu a stal se třicátým šestým prezidentem USA. Jeho hlavním cílem v politice se stala sociální reforma. I díky tomuto programu porazil drtivě ve volbách roku 1964 svého republikánského protikandidáta.

⁷⁰ Dean Rusk, As I saw it. s. 441.

⁷¹ Tamtéž. As I saw it. s. 441.

⁷² Tamtéž. As I saw it. s. 441.

⁷³ Tamtéž. As I saw it. s. 441, 442.

stále to byl systém vlády, který bylo v zájmu USA podporovat. Přesně takovým příkladem byl Vietnam. Nemyslím si proto, že stáhnutí vojáků a ukončení pomoci bylo v zájmu USA. Nejen z důvodů uchování tváře v zahraničí, která byla nastavena jako jasně protikomunistická, ale zejména kvůli domácí politice, kde by i slabý náznak ústupu ve Vietnamu znamenal dostat se na hranu politického pádu. V tu chvíli by se totiž aktivizovala opozice a obvinila by prezidenta z rezignace na dohodnutou linii zahraniční politiky, a to během studené války byla více než mocná zbraň. Johnson tak přišel nečekaně k hrnci plné vařící kaše, kterou měl rozdat, ale jeho manévrovací možnosti nebyly příliš široké.

Sám, věren své koncepci navázání kontinuity, se přidržel tohoto hesla i zde. S Vietnamem se zacházelo dál, jako by se prezident nezměnil a jakoby žádné debaty o stahování neexistovaly. Základní politikou tak bylo další pokračování ve vysílání poradců. Tato neslaná nemastná mise se stala na konci roku 63 chlebem již pro 16 000 vojáků. Ti byli nadále přidělováni k jednotlivým složkám ARVN jako instruktoři, i když zde byla otázka, k čemu je to vlastně dobré.

Johnson tak nedal průchod hlasům, které chtěly realizovat domnělou politiku JFK o stažení. Sám radši zvolil tvrdou „real politic“. Ta sice nepřinášela nic nového, a to ani v kapitole výsledky, zato však byla plně rozeběhnutá a jela si svojí vlastní „nebouřlivou“ cestou. A z druhé strany byla všeobecně přijímaná jako dobrá, což zajišťovalo, alespoň na domácí scéně klid. Ten klid, který absolutně nepřicházel v úvahu, o debatách na téma jihovietnamská politická scéna, která byla neustále sužovaná latentní nestabilitou.

Část II: Rok 1964

5 „Khanův puč“

Nejdivočejší částí problematiky, zvané Jižní Vietnam, bylo na počátku roku 1964 jeho politické vedení a klima, které se kolem něj tvořilo. Byla to pověstná nestabilita oficiální vlády a intriky čelních představitelů, která opět přitáhla pozornost. Situace kolem kabinetu v čele s generálem Duong Van Minhem se přirostovala již od konce minulého roku, ale leden se stal její „ouverturou“.

Základní důvody, proč opět vřela situace v politickém vedení, je nutné hledat v události z listopadu předešlého roku. Tehdy dal Washington zelenou k sesazení nepohodlného prezidenta Diema spolu s jeho rodinným klanem, který jej na vládních pozicích doplňoval. Již samotná realizace byla ostřejší než byl původní záměr Američanů a Diem v něm byl zabit. Nastolení vlády pučistů kolem hrdiny odboje z dob Druhé světové války, generála Minha, však stabilitu nepřineslo⁷⁴.

Důvodů, proč nedošlo ke stabilizaci vlády a přeorientování z hádek mezi mocenskými frakcemi mezi sebou na jednotný postoj proti FNO, je několik. V první řadě je to skutečnost, že pučisté kolem Minha nebyli jednotnou politickou silou. Jednalo se spíše o frakci nespokojených, ale uvnitř sebe také znepřátelených důstojníků, kteří šli proti Diemovi jen z důvodu, že se jednalo momentálně o největší problém. V okamžiku, kdy tato skutečnost pominula, nebyl již důvod zachovávat mezi sebou nekonfliktní vztahy a vzájemné rozmišky opět vypluly na povrch.

Z tohoto bodu vyplývá i následující důvod, kruh kolem generála Minha neměl absolutní moc, byl jen částí armády, která momentálně byla u moci, ale okamžitě po převzetí nebo spíše již během něho existovala opozice vůči této klice. Ta byla tvořena taktéž důstojníky ze špiček armády a jejich cíl byl stejný jako u kruhu kolem Minha, a to chopit se moci, ale té vlastní. Výše zmíněné problémy zastřešoval sám Minh, který ač byl známou a oblíbenou postavou,

⁷⁴ The Pentagons Papers, Neil Sheehan, s. 190.

i když spíše u civilního obyvatelstva, potom v mocenských kruzích neměl na rozdíl od sesazeného Diema takovou oporu. Lépe řečeno byl jedním z mnoha, kteří čekali na svůj velký den a ti, které zastínil, rozhodně nečekali se založenými rukama.

Pokud toto byly aspekty, které vycházely z reálného rozložení sil v generalitě, pak následují kroky samotného Minha, které vyvolaly silné vření. Patrně prvním z těchto kroků byla jeho rezignace na projekt strategických vesnic, který založil s velkou pompou jeho předchůdce. Generál je zrušil na počátku roku 64 jako důsledek prakticky opačného vývoje, než měly přinést⁷⁵. Tím důvodem byla ochrana nekomunistických rolníků před VC, avšak bezohlednost a brutalita, se kterou byl nezřídka program naplňován, měla v masovém měřítku opačný výsledek, a to nové lidi v náručí FNO⁷⁶. Tak byl tento projekt zastaven pro jeho bezúčelnost. Po zastavení plánu na budování strategických vesnic byla na tahu FNO, která jej skutečně rychle provedla. Nabídla výzvu k jednání o dalším směřování na půdě Vietnamu⁷⁷. Její požadavky, se kterými přicházela, nebyly nic nového - zastavení palby, následované volbami, které by vyústilo ve sjednocení.

A zde nastává „labutí píseň“ vlády v čele s generálem Minhem. Jeho následná vyjádření nebyla vůči severu odmítavá. Naopak, kroky, které provedl k USA, napovídaly o silné snaze se k této myšlence přiklonit. Generál totiž požádal generála Harkinse, aby američtí vojenští poradci, byli méně viditelní⁷⁸. To působilo jak na Američany, tak na odpůrce generála v ARVN, jako znamení o nutnosti jej nahradit.

Velmi rychle po tomto prohlášení se USA začaly zaobírat myšlenkou, jak se „nepohodlného“ velitele zbavit. To jim tentokrát rovněž usnadnila situace na půdě samotné vládní struktury Jižního Vietnamu, kde pověstná nestabilita dokázala velmi rychle vyprodukovat nepřátelskou kliku. Tou byla skupina „mladoturků“ kolem sedmatřicetiletého generála Khana. Ten zastával mnohem vitálnější stanovisko při řešení války a úzká spolupráce s USA pro něj byla jediným možným řešením. Rozhodnutí jednat se dotvořilo v druhé polovině ledna a ve dnech 28. a 29. ledna představil svůj akční plán generálu

⁷⁵ Často se stávalo, že původní osada založená centrální vládou pro ochranu rolníků před FNO se v důsledku neadekvátní politiky stala baštou místní buňky Viet Congu. Tato skutečnost byla dána faktem, že VC byl organizací složenou z vesnických lidí daného kraje. Neochota přijmout skutečnost, že VC není abstraktní člověk, ale rolník vedla k mnohým problémům při vedení války.

⁷⁶ S projektem strategických vesnic je také spojen pojem „zony volného zabíjení“. Ty vznikaly na místech kde vláda měla pod kontrolou rolnické obyvatelstvo ve strategických vesnicích. Pohyb mimo tyto chráněné enklávy byl zapovězen, jelikož byla ustanovena zásada, že kdo je mimo vesnice je považován za příslušníka partyzánů.

⁷⁷ Marc, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 79.

⁷⁸ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 79.

Harkinsonovi. Ten jej posvětil a samotné převzetí moci ve skupině kolem Khana již bylo otázkou času⁷⁹.

Generál Minh byl sesazen ihned 30. ledna a na rozdíl od Diema byl pouze poslán do ústraní, což potěšilo jistě nejen Minha, ale i USA, které se po Dieomovi obávaly dalších mafiánských praktik při řešení konfliktů na vládní scéně.

Jižní Vietnam tak měl opět novou vládu, která se utvořila jako čistě pro americká, ale její skutečná politická linie byla jen stěží uchopitelná. To bylo dáno faktem, že se opět jednalo o typickou jihovietnamskou vojenskou „juntu“, jejíž cíle byly vždy těžko čitelné.

5.1 „ McNamarova mise“

Skutečnost zkorumpovanosti jihovietnamské vlády mohl zanedlouho demonstrovat „Bob“ McNamara, který se o měsíc později vypravil na inspekční cestu po Jihovýchodní Asii⁸⁰. Hlavním cílem byl Vietnam a přímá sondáž situace. McNamara započal svoji cestu osmého března a společně s generálem Taylorem cestovali po jižním Vietnamu⁸¹. První důležitá schůzka je čekala dvanáctého, kdy byli na jednání u generála Khana. Bez ohledu na názory generála a jeho vstřícné přijetí i hodnocení situace v protikomunistické válce malované v růžových barvách, „Bob“ si již obrázek udělal a i za tu krátkou chvíli nebyl nijak veselý⁸². V první řadě se ukázalo, že to co srazilo Minha existuje i u nového muže Jižního Vietnamu číslo 1, a tím byla opozice v armádě a zanedbatelný vliv na její samotný chod. To opět mělo za následek řešení vnitřních intrik a ne boj proti FNO.

McNamara byl otřesen, když poznal, jak nízká je aktivita boje proti komunistům. Ti byli nyní v ofenzívě a mnohé oblasti venkova byly zcela pod jejich kontrolou, co hůř nejsilnější bašty měl VC v blízkém okolí Saigonu. Stav naprosté apatie byl umocněn náladou v obyvatelstvu, které bylo všechno možné, jen ne rozhodnutí bojovat společně za suverenitu Jižního Vietnamu.

⁷⁹ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 7, 8.

⁸⁰ Milan, Syruček. V zajetí džungle. s. 143. Tato jeho cesta z března 1964 byla již v pořadí 10 do oblasti Jihovýchodní Asie.

⁸¹ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three.s. 8, 9.

⁸² Jednání během své návštěvy absolvoval McNamara několik, vždy se stejným pocitem. In: The Pentagon Papers. The senator Gravel edition, volume three. s. 8, 9.

Hlášení a názory, které si McNamara odnášel, byly z jeho pohledu jasné. Pokračovat dál v pomoci a její míru stále zvyšovat⁸³. Zachovat politiku výcviku ARVN poradci. Poskytovat zpravodajské krytí a letectvo, v žádném případě však nevysílat pěchotu a nepřebírat odpovědnost za samotný pozemní boj. Tam nastal rozkol mezi poradci prezidenta Johnsona, kteří se tohoto názoru drželi, zejména z důvodu volebního roku, který hrál prim ve společném úsilí. A příslušníky sborů náčelníků štábů, kteří se naopak opět ozvali se svým požadavkem na direktivní vedení války, která ve své ambivalentní podobě trvá již příliš dlouho a „teče“ USA mezi prsty. Jejich snahou tak bylo dosáhnout na zelenou barvu při vedení eskalační kampaně⁸⁴. Prezident dal za pravdu názoru McNamary, když potvrdil dosavadní pokračování politiky, posílené o silný monitoring situace. Jeho zdůvodněním byl nejen fakt, že nehodlal vysílat americké vojáky do deset tisíc mil vzdálené země, ale také Čína, která by mohla „dělat“ problémy při případné eskalaci. A z pohledu samotného prezidenta volby o prezidentské křeslo, které se chystal udržet, aby mohl pokračovat v programech nastartovaných sociálních reformem.

5.2 „OPLAN 34-A“

Nastartované sociální reformy v USA byly tedy také jedním z důvodů, který stál za rozhodnutím zesílit tajné vojenské operace vůči Severnímu Vietnamu. Tyto op nebyly novinkou v arzenálu Spojených států, jejich přijetí spadá do února téhož roku⁸⁵. Již tehdy byly formulovány jako základ vyvažovací strategie. Přeloženo do normálního jazyka, neúspěchy ARVN při vedení války na jihu a iniciativa FNO, měly být vyvažovány přímým tlakem na sever a jeho zájmové oblasti.

Tyto represivní operace byly prováděny širokou škálou prostředků, povětšinou nižší vojenské intenzity⁸⁶. Mezi ně patřilo vysazování průzkumných skupin do okolí Ho Chi Minovi stezky. Ty ji monitorovaly, pořizovaly snímky nebo přímo naváděly letecké útoky. Mezi další patřilo monitorování vzdušného prostoru Severního Vietnamu, snímkování jeho území, ale i oblasti při hranicích s Kambodžou a Laosem a následné vyhodnocování, podle

⁸³ Neil, Sheehan. The Pentagon Papers. s. 277-283.

⁸⁴ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 80.

⁸⁵ Neil, Sheehan, The Pentagon Papers. s. 236. Chris, Bishop. Vietnamský válečný deník. s. 10.

⁸⁶ Neil Sheehan, The Pentagon Papers. s. 303.

kterého byly tvořeny seznamy strategických cílů⁸⁷. Za snímkováním přicházely přímé direktivní akce Jihovietnamských speciálních sil a letectva⁸⁸. První z jmenovaných skupin byly zejména činné v okolí vojenských zařízení severu a při pobřeží za DMZ na sever, druhá měla centrum své činnosti nad Laosem, kde útočila proti stezce⁸⁹.

Výše popsané body tvořily hlavní páteř represivních operací, které umožňovaly vést flexibilnější politiku vůči Severnímu Vietnamu. Nová politika začala být pěstována i na samotném vedení MACV, a to v červnu 64, kdy generála Harkinse na postu hlavního velícího sil v Jižním Vietnamu, nahradil 20.6.1964 generál William C. Westmoreland⁹⁰. Výměna na velitelském postu nebyla jen pouhým byrokratickým rozhodnutím, byla to i snaha dosadit do vedení MACV většího realistu a tvrdšího vojáka, než jakým byl Harkins, jehož optimistické vize se v polovině roku 64 nestřetávaly s úplným porozuměním v Bílém domě. Poté, co se McNamara a Rusk vrátili z inspekčních cest po Jižním Vietnamu a měli možnost srovnání situace na vlastní oči, tak působila slova velitele MACV mírně řečeno jako nereálná. Od energického Westmorellanda se tak čekala mnohem aktivnější politika a výsledky v ní.

5.3 Severní Vietnam v roce 1964

Ruku v ruce s výměnou na čelních postech u MACV se začala realizovat i nová vlna politiky vůči samotné Hanoji. Jak bylo patrné z dosavadního vývoje situace, tak politika poradců a ani kampaně přímých, ale poměrně málo intenzivních vojenských represí, nepřinášely prázdnou změnu v politické situaci obou Vietnamů.

⁸⁷ Základ seznamu cílů určených pro bombardování tzv. „plán 37-64“, který obsahoval 94 klíčových objektů v Severním Vietnamu byl pořízen na základě špionážních letů letounu U-2, během operací s krycím jménem „Lucky Dragon“.

⁸⁸ Další řada označení pro operace skryté války. MACV/SOG organizovaly operaci „Leasing Lena“. Další z názvů pro tajnou války „Box Top“, „Queen Bee“, „Blue Sprint“. In: Neil, Shehan, The Pentagon Papers. s. 305, 306.

⁸⁹ Průzkum stezky se stal prubířským kamenem pro MACV/SOG. V rámci operací „Shining Brass“, „Prairie Fire“ jej prováděly v Laosu. Kambodžskou část stezky pak zajišťovala „Daniel Boone“. Nejvíce o tajné válce nekonvenčních jednotek. John L. Plaster. SOG the photo history of the secret war.

⁹⁰ William C. Westmoreland (1914-2005) Celý svůj život prožil jako armádní důstojník. Jeho prvním krokem bylo jmenování dělostřeleckým důstojníkem v roce 1936. Během let II. Světové války sloužil v Evropě jako vysoký důstojník u 82. výsadkové divize. Jeho kariérní růst pokračoval i během války v Koreji. Jako mladý a energický generál byl jmenován za nástupce generála Harkinse 20.6 1964 v čele MACV. Tento post zastával další čtyři roky až do jeho výměny generálem Abramsem. Období let 1964-68 bývá často označováno jako „Westyho válka“ z důvodů velmi energické, ale často až nesmyslně tvrdé vojenské strategie, kterým byla válka v těchto letech vedena a jejímž byl Westmoreland duchovním otcem.

USA se tak rozhodly nastavit dobrou tvář a zkusit zahrát na vlnu nabídek. Ty pokud by byly vyslyšeny, by byly odměněny hospodářskou pomocí. Z druhé strany, pokud se Hanoj rozhodne dál setrvávat na postoji tvrdé negace veškerých vstřícných kroků, které Spojené státy nabízí, tak musí počítat s další fází bojů. Již z běžného pohledu je patrné, že se nejedná o žádnou novinku v politice, ale o dobře známou politiku „cukru a biče“ tedy „the carrot and the stick“⁹¹.

V nové vstřícné tváři bylo rozhodnuto i o vytvoření tzv. pracovní skupiny, která povede jednání se severem. První z těchto misí pojmenována Seabornova⁹² však žádného hmatatelného úspěchu nedosáhla⁹³. Předložené požadavky byly pro Severní Vietnam nepřijatelné, a tak předseda vlády Phan Van Dong na celou záležitost odpověděl jen několika vágními tezemi o budoucí politice a jejím smyslu. Ty samozřejmě nemohly uspokojit nikoho, a celá snaha nastavit dobrou tvář tak vyzněla do ztracena, stejně jako mnoho dalších pokusů v následujících letech. Ovšem i negativní výsledek je výsledek a v tomto to platilo především pro Hanoj. Ta nyní viděla, jakým směrem se ubírá americká iniciativ a strategie k Vietnamu. Tajné operace a snaha o politiku „cukru a biče“ dávala na srozumitelnou, že USA Jižní Vietnam jen tak „padnout“ nenechají. Tato jednání, která USA vedla, však nebyla beze smyslu, protože Severní Vietnam měl v polovině roku 64 rozehranou velmi dobrou šachovou partii s velkými komunistickými mocnostmi, a to jak se Sovětským svazem, tak se svým sousedem, Čínou⁹⁴.

Velmi zajímavá byla zejména jednání se SSSR, což bylo dáno zejména situací na jeho vnitropolitické scéně. Tam došlo k svržení Nikity. S. Chruščova⁹⁵ a nově v čele prvního komunistického státu stanul Leonid Brežněv⁹⁶. Tyto události z října roku 64 silně rezonovaly i v Hanoji. Důvodem, proč tomu tak bylo, byla skutečnost, že Chruščov byl dost neaktivní v politice k Severnímu Vietnamu a v posledních měsících své vlády se vzájemné vztahy

⁹¹ S touto koncepcí přišel na podzim 1963 Hanrry Cabbot Lodge. In: Frey, Marck. Dějiny Vietnamské války. s. 81. nebo Syruček, Milan: V zajetí džungle. S. 149.

⁹² Podle J. Baira Seaborna kanadského člena mezinárodní kontrolní komise ustavené v roce 1954.

⁹³ Rusk, Dean. As I saw it. s. 459-465. Stejně tak nedosáhl žádného výsledku generální tajemník OSN U Ghany, který také věřil na dohodu mezi Hanojí a Washingtonem a také neuspěl.

⁹⁴ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 83-90.

⁹⁵ Nikita Sergejevič Chruščov (1894-1971) Politickou kariéru zahájil za občanské války, kdy byl komisařem v Rudé armádě. Od roku 1924 se stává profesionálním členem nomenklatury. Další raketový vzestup přichází v roce 1939, kdy se stává členem politbyra. V bojích o moc po roce 1953 stojí za odstraněním Beriji a z pozice 1. tajemníka UV je jedním z čelních představitelů SSSR. Během XX. Sjezdu v roce 1956 je již neomezeným vládcem Sovětského svazu. A právě zde odhaluje zločiny J.V. Stalina a ničí jeho kult osobnosti. Z funkce byl odstraněn „pučem“ během roku 1964.

⁹⁶ Leonid Brežněv (1906-1982) Do vysoké správy se dostal během roku 1931, kdy se stává členem VKS (b). Druhou světovou válku prožil jako člen Rudé armády a dosáhl vysokých důstojnických hodností. V roce 1952 se stává členem ústředního výboru strany. Poté do roku 1956 působí jako tajemník místní komunistické strany v Kazachstánu. Po XX. Sjezdu se vrací zpět do Moskvy na čelní funkce strany. V roce 1964 stojí v otevřeném puči proti N.S. Chruščovovi. Z čela SSSR odchází až svou smrtí v roce 1982.

dostaly prakticky na nulovou hodnotu. To bylo dáno zejména skutečností, že tehdejší vedení SSSR nebylo příliš ochotné realizovat moderní zbrojní dodávky do Severního Vietnamu, a tak posílalo pouze lehké zbraně a nižší počet poradců. S touto situací však nebyla spokojena Hanoj a na politiku Chruščova reagovala silně nepřátelsky.

Mnohem lépe se během tohoto roku vyvíjel vztah s Čínou. Ta zastoupila SSSR v roli dodavatele zásob pro točení kol války. V neposlední řadě také poskytoval „morální zaštitění“ menšímu sousedu. Patrně nejlepší hru, zde však hrál Ho Chi Min⁹⁷. Ten dokázal navázat styky s novým vedením v SSSR a přesvědčit o důležitosti pomoci a angažovanosti se ve Vietnamu. Z druhé strany si podržel i Čínu. To mělo v příštích letech za následek vzájemné soupeření obou komunistických obrů a Hanoj mezi nimi vedla relativně zajímavou politiku vlastního profitu.

Nutné je dodat, že nová vlna angažovanosti Sovětského svazu byla i dílem jeho vlastních mocenských zájmů a kalkulů. Důležitou roli zde hrál fakt, že SSSR se ocitl blíž samotné Číně, která do té doby představovala solitér v Jihovýchodní Asii. SSSR tak viděl ve Vietnamu možnost jak ovlivnit její „úchylku“ v současném komunistickém světě⁹⁸. A zároveň pomocí režimu „strýčka Ho“⁹⁹ deklarovat jednotu komunistického světa. V druhém případě hrozila situace, která nebyla nereálná a to, že by Ho Chi Min mohl zahrát zraněného a říci, že se bez pomoci zvenčí jeho snaha o osvobozenecký boj zhroutí. To by bylo pro ideology nepřijatelné, jako zrada komunistického systému. Tak toto „vrtění psem“¹⁰⁰ Brežněv předešel aktivní pomocí. Ta se ukázala jako velmi důležitá, neboť zaštitila sever nejen moderními zbraněmi,

⁹⁷ Jeden z mnoha pseudonymů vůdce Severního Vietnamu a vůdce za sjednocení země. Vlastním jménem se jmenoval Nguyen Sinh Cung (1890-1969) Narodil se ve vesnici ve středním Vietnamu. Jeho otec byl učitel a dříve pracoval pro francouzskou koloniální sféru, ale z důvodu silných nacionalistických rozporů z ní odešel. Ve vizi samostatnosti vychovával i svého syna. Ten v roce 1911 odjíždí do Evropy. Mění různá dělnická povolání, aby načas zakotvil v Londýně, odkud se v roce 1917 stěhuje do Paříže. Zde se seznamuje s revolučním kvasem, který sem prostřednictvím zpráv pronikl z Ruska. Myšlenky, které se odehrávají v Moskvě jej silně zaujaly a sám začíná studovat díla velkých teoretiků socialismu. Aktivně se začne dožadovat nastolení svobody Vietnamu. Během této doby si mění jméno na pseudonym Nguyen Ai Quoc „vlastenec“. Během roku 1923 vstupuje do komunistické strany Francie. Jako přesvědčený vizionář se vrací do Indočíny. Zde zakládá Indočínskou komunistickou stranu. Po obsazení Indočíny Japonci zakládá organizaci Viet Minh, partizánskou guerillu na boj proti nim a celý systém operací řídí z jeskynního systému poblíž hranice s Čínou. Během této doby si opět mění pseudonym na Ho Chi Min „ten co osvětluje cestu“. Po skončení války vyhláší 2.9.45 samostatnost. Z jejího trvání se může těšit jen několik hodin a opět přichází boj s francouzskou správou. Ten vyhrává v roce 1954. Po rozdělení země se stává duchovní vůdcem Severního Vietnamu „strýčkem Ho“, jehož jediná vize je sjednocení. Té se nedožije umírá jako národní ikona během války v roce 69.

⁹⁸ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 87.

⁹⁹ Familiární název vůdce Severního Vietnamu. Ujal se poté co Ho Chi Min začal vystupovat s malými dětmi, aby deklaroval „lidovost“ svého cíle. Nutno dodat, že přezdívka se ujala a běžně se užívala v mluvené komunikaci.

¹⁰⁰ Pojem, se kterým přišel John Lewis Gaddis pro chování malých států na jedné i druhé straně politických bloků studené války. Dle Gaddise se jedná o schopnost vmanipulovat velmoc do postoje, který je výhodný pro daný malý stát. Příklad Koreje, Vietnamu, Afghánistánu atd. in: John, L. Gaddis. Studená válka. Slováky, Praha 2006.

ale také morálním odhodláním vést válku i za cenu totálního nasazení a mobilizace lidských zdrojů. Toto vědomí bylo puženo právě hesly o absolutní pomoci, která přicházela z bezpečných vod socialistického bloku.

5.4 „Tonkinský záliv“

Tonkinský záliv je z geografického hlediska součástí Jihočínského moře. Jeho vody omývají rozsáhlou část pobřeží Severního Vietnamu. Dvě výše zmíněné informace poskytují dobrý předpoklad pro zařazení zálivu do seznamu důležitých vojenských míst pro vojenské plánování a nejinak tomu bylo i ve skutečnosti v průběhu 60. let. Z pohledu historie konfliktu v jihovýchodní Asii je však klíčovým obdobím počátek srpna 1964. Toto datum znamená výrazný předěl ve vedení války v jihovýchodní Asii, ale i v jejím chápání a přístupu k ní.

Celá anabáze kolem Tonkinského zálivu začala jako součást tajných operací proti severu, známých pod označením „ OPLAN 34 - A“¹⁰¹. Tyto tajné mise, založené převážně na nájezdech malých jednotek proti zařízením na severu, byly součástí aktivnější a údernější politiky vůči komunistickému režimu od února 1964¹⁰². V rámci těchto tajných operací bylo v průběhu léta 1964 opakovaně útočeno na vojenské cíle na pobřeží Severního Vietnamu. Situace na pobřeží a ve vodách Tonkinského zálivu se vyostřila na konci července 1964. Opakovaným cílem nájezdu speciálních sil se stal ostrov Hon Me a Hon Nieu, kde se nacházela vojenská zařízení¹⁰³. Kampaň proti těmto místům dosáhla vrcholu na přelomu července a srpna 1964. Několik předešlých nájezdů a zejména jejich intenzita neunikla velení vojsk Severního Vietnamu, které tyto základny podrobilo ostřejší obraně. Zvýšená bezpečnost měla za následek odhalení jihovietnamských speciálních sil¹⁰⁴, které se pokoušely v noci z 31. července na 1. srpna 1964 opět vyřadit tyto objekty z provozu. Incident měl za následek přestřelku, ve které se jihovietnamští nájezdníci stáhli.

¹⁰¹ Operace „ OPLAN 34-A“, byly součástí politiky přenesení bojů do Severního Vietnamu. Více o nich IN: Plaster, L. John: SOG the photo history of the secret war. New York, 1991.

¹⁰² The Pentagon papers, The senator Gravel edition. Volume three. Str. 149.

¹⁰³ John, L. Plaster. SOG the photo history of the secret war. Str. 33., nebo Frey, Marc. Dějiny Vietnamské války. Paseka, Praha 2003, str. 81.

¹⁰⁴ Pravděpodobně se jednalo o příslušníky jednotek LLDB (Lac Luong Dac Biet), jihovietnamský ekvivalent speciálních jednotek námořnictva USA SEAL.

Napětí na pobřeží však bylo obrovské, a tak torpédoborec USS Maddox (DD-731) ze stavu 7. flotily, jenž byl na hlídkové plavbě v rámci „De Soto“¹⁰⁵ misí v mezinárodních vodách při pobřeží Severního Vietnamu, skýtal ideální svod nakumulovaných obav. V době útoku na vojenské zařízení však Maddox plul asi 120 námořních mil od míst těchto tajných operací a v žádném případě se na nich nemohl podílet¹⁰⁶. Po provedení změny kurzu, která byla plánovaná, se situace nepředvídatelně přiostrčila. Maddox, který se dostal nepříjemně blízko k oné horké půdě, předešlé noci přímo vplul do silného soustředění severo vietnamských námořních plavidel. Jednalo se o tři rychlé torpédové čluny P 4 sovětského původu, loďstvo severu disponovalo celkem 12 těmito plavidly dodanými ze SSSR v letech 1961 až 1964¹⁰⁷ a určitý počet blíže neurčených džunek. Tato „flotila“ se pravděpodobně vydala propátrávat pobřežní vody a snažila se najít stopy po nájezdnících předešlé noci, kteří se stáhli za prudké střelby.

V tomto ovzduší silného napětí se objevil Maddox , a to na hranici mezinárodních vod¹⁰⁸. Lze tedy dedukovat, že byl považován za přímou součást vojenských operací, které zde stále probíhají. Je možné, že byl identifikován jako přímé eskortní plavidlo speciálních sil a z tohoto úhlu pohledu se snaží opustit krizové místo do „relativního“ bezpečí, jaké v takové situaci skýtají pro vojenské plavidlo mezinárodní vody. Rozřešení této situace však bylo rychlé. Na základě výše popsaných informací a vlastní dedukce se tři rychlé torpédové čluny začaly velmi rychle přibližovat k palubě torpédoborce. Ten se v té době nacházel asi 28 námořních mil od pobřeží a směřoval dál od břehu, torpédové čluny však tuto vzdálenost rychle zkracovaly.

K samotnému útoku došlo poté, co se přiblížily na 5000 yardů k palubě Maddoxu. V tu chvíli vypustily dvě torpéda, jímž se torpédoborec dokázal vyhnout úhybným manévrem na vzdálenost přibližně 200 yardů. Na jejich napadení odpověděl střelbou z palubních děl. Okamžitě po vyhlášení poplachu byla vyslána žádost k provedení vzdušného krytí a poskytnutí palebné podpory¹⁰⁹. Z letadlové lodi Ticonderoga odstartovaly 4 stroje F-8E

¹⁰⁵ Typ hlídkových patrol při pobřeží Severního Vietnamu. Plavba započatá 31.7. 1964 byla v pořadí čtvrtá předešlé se uskutečnily v rozmezí let 1962-4 a vždy bez incidentu. Každá z těchto misí měla výzvědný charakter a byla zaměřena na monitorování radarového provozu na pobřeží Severního Vietnamu. více IN: The Pentagon papers, Senator Gravel edition, volume three. Str.182,183. nebo Syruček, Milan: V zajetí džungle. Epoque, Praha 2005. s. 144.

¹⁰⁶ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str. 183.

¹⁰⁷ Pejčoch, Ivo a kol. Válečné lodě /5/ Amerika, Austrálie, Asie od roku 1945. , Naše Vojsko, Praha 1994, str. 352.

¹⁰⁸ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str. 182, 183. nebo Rusk, Dean. As I saw it. Penguin books, New York 1990. str. 444.

¹⁰⁹ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str. 183.

Crusader¹¹⁰. Po dosažení bojového prostoru letadla zahájila palbu na dva čluny, které měly být iniciátory celého útoku a palbou raket je potopily. Třetí člun potopil sám torpédoborec palbou svých děl. Výsledkem střetu, který trval přibližně 37 minut, bylo potopení útočících severovietnamských lodí a lehké poškození Maddoxu, které však nebylo vážné, a pravděpodobně se jednalo pouze o zásahy od kulometných střel¹¹¹. Tím skončily události odpoledne 2. srpna v Tonkinském zálivu.

Nastalá situace se záhy začala vyhodnocovat. Byla informována všechna důležitá místa a přijata nová opatření na obranu amerických lodí a letadel operujících při pobřeží Vietnamu. Důležité jsou závěry z analýzy událostí 2. srpna, které vedou k prohlášení o „náhodném“ sledu politováníhodných kroků¹¹². Nemůžeme říci, že incident byl plánovaný, naopak stal se souhrou náhod. To, že se patrně jedná o vybití atmosféry strachu ze strany Severního Vietnamu, neuniklo ani americkým analýzám. Ty tuto možnost vzaly velmi rychle na vědomí. Je však pravdou, že nečinily žádné kroky, které by směřovaly k uklidnění situace a k její regulovatelnosti.

Veškerá jejich iniciativa, která byla přijata na základě analýz z 2. srpna, směřovala k velmi tvrdému postoji vůči Severnímu Vietnamu. Dá se říci, že se předpokládaly další incidenty. V žádném případě se nejednalo o snahu zmírnit napětí, popřípadě tomuto napětí v oblasti předejít. Spíše převládl názor nahlížet na incident z 2. srpna jako výrazný zásah na cestě k regulární válce. Toto hodnocení převládlo i přes to, že jako jedna z příčin vzniku útoku byla uvedena chybná souhra ve velení amerických operací v Jihovýchodní Asii¹¹³. Hlídky torpédoborců měly jiné velení a plánování než tajné operace „34 –A“ Z jejich neschopnosti plánovat a provádět mise společně poté vznikaly organizační problémy, které mohly vést až k otevřeným vojenským akcím. Tedy přesně případ Maddoxu 2. srpna, který byl evidentně zaměřen za součást zcela jiného vojenského programu.

Ve Washingtonu však zvítězil „tvrdý“ pohled na incident.

Do oblasti byl na základě příkazů z Bílého domu a Pentagonu neprodleně vyslán další torpédoborec USS Turner C. Joy (DD-951), který se záhy připojil k Maddoxu. Obě plavidla vytvořila úkolové uskupení (Task force) 72.1, které mělo vést zostřený dohled na oblast

¹¹⁰ Kamas, Daniel. *Válka ve Vietnamu /1964-1975/*. Votobia, Olomouc 1997. str. 31.

¹¹¹ O následcích celého incidentu je hodně zpráv například: Rusk, Dean. *As I saw it*. Str. 444. nebo *Foreign relations of the United States, 1964-1968 Volume I. Vietnam 1964. from VIII. U.S. Reactions To Evants in the Gulf of Tonkin, August 1-10.*

¹¹² To, že první incident, byl souhrou nešťastných náhod potvrzuje většina aktérů a i historické práce. Rusk, Dean. *As I saw it*. Str. 444. nebo Frey, Marc. *Dějiny Vietnamské války*. Str.81 a 82.

¹¹³ *Foreign Relations of the United states, 1964-1968, Volume I. Vietnam, 1964. memorandum 264.*

pobřeží¹¹⁴. Dále bylo oznámeno pokračování patrol při pobřeží Severního Vietnamu a nově vytvořená jednotka je měla zajišťovat spolu s krytím od letadel ze 7. flotily. V případě jakéhokoli napadení se mělo uskupení bojových lodí bránit použitím zbraní¹¹⁵.

Situaci rozhodně nikdo nechtěl uklidnit a další olej do ohně byl přilít v noci na 3. srpna. Tehdy bylo v rámci operací „34-A“ opět zaútočeno na vojenská zařízení severu. Pod útokem se ocitl ostrov Vin Son, na kterém se nacházela radarová stanice a ústí řeky Rhon, kde bylo zaútočeno na další vybrané cíle¹¹⁶. Obě akce provedené pod rouškou tmy opět nastartovaly vlnu silného napětí v oblasti. Po neklidné noci přišlo ráno 4. srpna a nový den přinášel všechny parametry pro rozšíření regulérní války.

První znepokojivé zprávy toho dne se objevily až v pozdním odpoledni. Dne 4. srpna v 19:40 hodin radaroví operátoři obou hlídkujících lodí skupiny 72.1 oznámili, že mají pozitivní kontakt na rádiových vlnách¹¹⁷. Tato komunikace byla pravděpodobně považována za severovietnamskou, která značila možný útok na patrolující loď. Záhy radar oznámil pravděpodobný kontakt s dvěma torpédovými čluny a třemi letadly ve vzdálenosti 36 námořních mil od Task force. Situace byla na můstku vyhodnocena jako možná past, do které se snaží vmanévrovat obě lodě. Z tohoto důvodu byla nařízena změna kurzu. Další událost se stala pět minut po půl deváté téhož dne. Západně od ostrova Hainan byl zaznamenán kontakt „s několika loděmi a letadly“. Po zkušenostech z 2. srpna byla okamžitě vyslána letadla z Ticonderogy na krytí plavidel. Nyní ovšem nastala zmatečná situace, protože kontakty na obrazovce radaru zmizely a ani letadla nemohla nic potvrdit. Nově se neznámé objekty na obrazovkách radarů objevily až v 21:34, a to ve vzdálenosti 13 námořních mil. Po této zprávě dostaly události velmi rychlý spád. Na základě hlášení z můstků obou lodí bylo vyhodnoceno, že jsou napadeny torpédovým útokem. Rychlá „obranná“ střelba přišla za šest minut z paluby Maddoxu. Její účinnost však nebylo možné posoudit kvůli tmě a oparu nad hladinou moře, a tak napjatá situace pokračovala.

Po několika desítkách minut byla opět zjištěna neznámá plavidla ve vzdálenosti 11 námořních mil od torpédoborců. Situace se opakovala, okamžitě byla vyslána letadla z Ticonderogy, která poskytla vzdušné krytí. Po dosažení prostoru, ve kterém měly operovat lodě Severního Vietnamu, se strhl ještě větší zmatek, protože jak nalétávající letadla tak operátoři amerických vojenských plavidel oznámili pozitivní kontakty s nepřítelem. Záhy byla

¹¹⁴ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str.128, 183, 184. nebo Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Volume I. Vietnam, 1964. memorandum 272.

¹¹⁵ Regin Reltions of the United States, 1964-1968, Volume I. Vietnam, 1964. memorandum 265.

¹¹⁶ Plaster, L. John. SOG the photo history of the secret war. Str. 32.

¹¹⁷ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str. 183, 184 nebo Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Volume I. Vietnam, 1964. memorandum 272.

opět zahájena palba z lodí, které navíc svorně hlásily nutnost vykonání úhybných manévřů kvůli vypáleným torpédům. Zprávu o torpédech si navzájem potvrdily oba dva torpédoborce, oba navíc dokládaly, že měly pozitivní vizuální kontakt s nepřítelem. Akce se silným nádechem zmatku byla ukončena několik minut před půlnocí¹¹⁸.

Co bylo jejím výsledkem? Námořnictvo deklarovalo nutnost zásahu, který měl za následek potopení několika torpédových člunů. Dále dle jeho tvrzení bylo na americké loď vypáleno 9-10 torpéd, možnost ověření tohoto faktu však byla velmi nízká¹¹⁹. Ani letadla ani torpédoborce totiž nedokázaly přesně určit svého protivníka. Slova posádky, že viděla „kokpitová“¹²⁰ světla, nelze zařadit na položku věrohodných informací. Veškeré akce toho večera byly založeny na vyhodnocování informací z radarů a rádiové komunikace. Tak jak vyplynulo z následného rozboru, byla velmi zmatečná, se silným nádechem příliš velké motivace, která měla za následek vidění pravděpodobných událostí. Tento scénář nejvíce podpořily výpovědi pilotů, kteří toho večera zajišťovali vzdušné krytí lodního svazu¹²¹. Dle jejich výpovědí se žádný útočník v sektorech udaných loděmi nenacházel.

Ve Washingtonu přijali zprávy o událostech záhy 4. srpna. Okamžitě byla ustanovena vyšetřovací komise, která měla za úkol prošetřit, co se stalo v Jihočínském moři. Celá událost byla veřejně oznámena a deklarována jako evidentní pokus o vyprovokování války ze strany Severního Vietnamu. Jako adekvátní reakce bylo zvoleno bombardování vybraných vojenských a pro válečné účely důležitých cílů na pobřeží Severního Vietnamu. Jednalo se o předem vytipované objekty, jejichž zničení mělo mít za následek citelný dopad na fungování ekonomiky komunistického státu¹²².

Jako klíčové byly vybrány sklady paliv, základny torpédových člunů, mosty a další cíle na severu, které dostaly nálepku „prestížní“. K samotným odvetným útokům došlo nazítří, 5. srpna 1964, v rámci operace s krycím názvem „Pierce Arrow“. Zhostilo se jich zejména letectvo z palub letadlových lodí 7. flotily. Celkově se ten den dostalo z palub mateřských letadlových lodí USS Constellation (CVA-64) a USS Ticonderoga (CVA-14) do vzduchu na 64 letadel¹²³. Nálety byly vedené s velkou razancí na několik cílů současně. Tvrdé zásahy odnesla místa jako Hon Gay, Quank Khe, Phuic Loi a další místa, která se nacházela na pobřeží Severního Vietnamu a vyhovovala výše zmíněným strategickým kritériím. Na

¹¹⁸ Průběh akce ze dne 4. srpna 1964 pochází z: The Pentagon papers, The senator Gravel Edition, volume three. Str. 128, 183, 184.

¹¹⁹ Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Volume I. Vietnam, 1964. memorandum 276.

¹²⁰ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str. 184.

¹²¹ První s touto tezí přišel americký pilot a následný válečný hrdina James Bond Stockdale.

¹²² Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Volume I. Vietnam, 1964. memorandum 265.

¹²³ Kamas, Daniel, Válka ve Vietnamu /1964-1975/. Str.31.

odvetných opatření se rovněž podílela plavidla vojenského námořnictva, ale v menší míře než letectvo.

V rámci těchto operací byla také ztracena dvě letadla. Jeden z pilotů při akci zahynul a druhý pilot, nadporučík Everest Alvarez, se stal zajatcem komunistického režimu na severu a prvním „návštěvníkem“ v „Hanoi Hiltonu“¹²⁴.

Bez ohledu na tvrdost útoků z 5. srpna se jednalo o okamžitou akci, jež neměla žádný dlouhodobější horizont a nesledovala trvalejší cíle. Jednalo se o jednorázovou demonstraci síly vůči severu, která měla jasně ukázat, kam až sahají snahy a možnosti USA ve vedení této prozatím „skryté“ války. Provedení těchto operací mělo jen „hodně bolet“ a varovat před dalšími neuváženými kroky vůči jihu.

5.5 Rezoluce o Tonkinském zálivu

Bombardování severu na základě vypracovaného seznamu 94 cílů¹²⁵ nepředstavovalo „nejtvrdší“ odvetný krok za napadení patrolujících lodí. Administrativa prezidenta Johnsona se chystala předložit do senátu a kongresu klíčový dokument, který by reagoval na novou situaci z politického hlediska mezinárodní politiky. Události předešlých dnů totiž znamenaly překročení Rubikonu ve vedení války v Jihovýchodní Asii. Dlouhodobě špatná bezpečnostní situace v Jižním Vietnamu volala po změně přístupu k vedení války. Bezprecedentní útok na torpédoborce z počátku srpna byl „vodou na mlýn“ všem hlasům, které chtěly aktivnější politiku vůči severu. Náhodný incident tak výborně posloužil jako schvalovací bod pro rozšíření pravomocí prezidenta a vojenského velení ve vztahu k jižnímu Vietnamu.

Delší dobu připravovaný dokument byl dán k projednání 6. srpna¹²⁶. Rezoluce číslo 88-408 „o Tonkinském zálivu“ byla schválena následujícího dne 7. srpna 1964¹²⁷. Její přijetí u všech 533 schvalovatelů proběhlo až neskutečně hladce a v kongresu nebyl ze 416 hlasů ani jediný proti přijetí. V senátu se byli proti přijetí pouze dva členové a to Ernst Gruening a Wayne Mors¹²⁸. Zejména senátor Morse varoval proti přijetí tohoto dokumentu, a tak

¹²⁴ Kamas, Daniel. *Válka ve Vietnamu /1964-1975/*. Str. 32 nebo IN: Bishop, Chris, *Vietnamský válečný deník /1964- 1975/*. Naše Vojsko, Praha 2005. str. 10.

¹²⁵ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str.193.

¹²⁶ Dean, Rusk. As I saw it. Str.445.

¹²⁷ Bishop, Chriss. *Vietnamský válečný deník, /1964-1975/*. Str.11.

¹²⁸ Kamas, Daniel. *Válka ve Vietnamu /1964-1975/*. Str. 32. nebo Rusk, Dean. As I saw it. Str.445.

možnému nastolení nekontrolovatelné vojenské politiky ve Vietnamu. Jeho hlas však zůstal osamocen.

Rezoluce dávala velké pravomoci prezidentovi USA a vyzývala jej, „aby přijal veškerá nutná opatření k ochraně vojáků USA a zabránil další agresi“¹²⁹. Možnosti, které prezident tímto dostal do ruky, byly neskutečně široké a prakticky jej opravňovaly k použití veškerých dostupných kroků v Jižním Vietnamu. Mezi tyto cesty samozřejmě spadá i vyslání silných svazků regulérní branné moci ozbrojených sil USA. Proti možnosti problémové kontroly vykonávání rezoluce a příliš širokým pravomocem se zvedlo jen málo odpůrců, kteří varovali před možnými důsledky eskalační politiky.

Někteří senátoři, kteří se výrazně zasadili o přejetí dokumentu, jen stěží odolávali dotazům na vágnost některých formulací a možnost jejich zneužití. Jedním z hlavních obránců rychlého přijetí rezoluce byl i senátor William J. Fullbright, který prohlásil, „že to byla ta nejlepší rezoluce, kterou kdy v senátu prezentoval“¹³⁰. Dalším ze stínů celé situace stále zůstává zatajení některých informací před samotným jednáním. Zákonomárci tak neměli možnost seznámit se s průběhem jihovietnamských útoků na ostrov Hon Me¹³¹, který přímo předcházel srpnovým událostem. Lidé kolem prezidenta velmi dobře věděli, že tento zákon je jen součástí skládky, kterou je nutno poskládat, pokud se Amerika nadále chystá angažovat ve Vietnamu¹³².

5.6 „Great Society“

Incident v Tonkinu a následné velmi rychlé přijetí rezoluce byly brány jako událost hýbající létem a patrně i celým rokem 64, v horizontu měsíců byly mnohem zásadnější jiné události. Rok 1964 byl totiž volebním rokem, kdy po tragicky zesnulém prezidentu Kennedym obhájoval svůj post Lyndon B. Johnson. Jeho vyzyvatelem se stal supertest a senátor za stát Arizona, jinak velmi konzervativní republikán Barry Goldwater¹³³.

Goldwater byl svým ražením opak Johnsona, jak ve vztahu k Vietnamu tak ve vztahu k domácí politické scéně. Zatímco Johnson vystupoval jako uvážlivý politik, který se snaží vést jednání a provažovat u jednotlivých bodů veškerá pro a proti, aby se neukvapil a nezatáhl

¹²⁹ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three. Str.145,146.

¹³⁰ Rusk, Dean. As I saw it. Str. 445.

¹³¹ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. Str.82.

¹³² Rusk, Dean. As I saw it. Str. 445.

¹³³ Ve volbách sázel na Arizonu, Kalifornii a některé další jižanské státy. Tam také jako v jedněch zmála vyhrál nad Johnsonem. In: George B. Tindall, David E. Shi. Dějiny USA. s. 700.

tak stát do nepředvídaných situací, tak Goldwater se choval mnohem impulzivněji, a to až za cenu, že často „děsil“ voliče svými vizemi. Politickou kampaň vedl s hlavní premisou tvrdého boje proti komunismu i za cenu eskalace a přímé angažovanosti americké armády ve Vietnamu. Na domácí scéně byl pro zachování tradičních hodnot, tak jak se na republikánského kandidáta jeho ražení patří, tedy pravý opak Johnsona.

Johnson postavil do boje jinou strategii, jednak již popsanou uvážlivost zejména ke vztahu k jihovýchodní Asii, kde jasně deklaroval, že ač se jedná o závažný bod americké zahraniční politiky již po dlouhou dobu, on jako prezident nebude podnikat žádné kroky, které by vedly k vyslání „amerických hochů“¹³⁴ do jihovýchodní Asie. A to i přes to, že od léta má v ruce od kongresu k tomuto účelu posvěcenou rezoluci, která ho k přijetí takových kroků opravňuje. Nechal tak Goldwatera, aby splnil roli mouřenína, který je pro válku, což bylo pro společnost i pro Kongres těžko stravitelné¹³⁵.

Větším trumfem v jeho argumentech však byla myšlenka „Velké společnosti“, jeho „Great Society“¹³⁶. Tou označoval svůj velký politický sen na přebudování Ameriky. Zakládala se na rozsáhlých změnách v sociálním zákonodárství, zvýšeném tlaku na státy v jižní části USA, aby uznaly zrovnoprávnění svých černošských spoluobyvatel za zcela rovné ve všech právech a dalších dlouho odkládaných reformech společného života. Projekt občanské společnosti, který by měl Ameriku posunout dál v moderním společenském vývoji a zajistit jí lepší zítřky, byl tak hlavním tahounem kampaně prezidenta¹³⁷.

Vleklý vietnamský konflikt na druhé straně oceánu byl odsunut na druhou kolej v pořadí důležitosti, protože Volební rok měl jeden hlavní cíl, a tím bylo primárně obhájit křeslo v čele s projektem „Great Society“. Tím pádem bylo i logické, že jakékoli komplikace byly potlačovány, což je přesně příklad notoricky problematického Vietnamu. Sám Johnson si této vysoké hry byl plně vědom, a tak dal přednost prosazení peněz na „máslu“ než finančních prostředků na armádu.¹³⁸ To, že mu tato kalkulace vyšla, bylo deklarováno drtivým vítězstvím ve volbách na počátku listopadu, kdy Goldwatera porazil se svými 60% hlasů.

¹³⁴ Tamtéž: s. 700.

¹³⁵ John Lewis Gaddis. Studená válka. s. 151.

¹³⁶ S tezí o „Great Society“ přišel prezident během vystoupení v Michiganu v dubnu 1964. Jeho dostatek pro všechny rezonoval velmi silně v Americké společnosti. In. George B. Tindall, David E. Shi. Dějiny USA. s. 698, 699.

¹³⁷ Jednou z hlavních snah bylo posunout dopředu Americký sociální systém, který prakticky stál na místě od dob II. části New Dealu. To, že mnohé sociální a zákony stejně jako zákony o zdravotní péči a zdravotním pojištění zůstávaly neustále v kongresu hrálo také Johnsonovy do karet.

¹³⁸ John Lewis Gaddis. Studená válka. s. 152. nebo www.state.gov/r/pa/ho/frus Johnson administration memorandum 440.

Bohužel pro něj se toto jeho odsouvání Vietnamu a skrývání jeho skutečné tváře nijak dobře neprojevovalo na vnímání jeho osoby. Prezidentův výrok z května 64, kdy říkal : „Nemyslím, že lidé toho vědí moc o Vietnamu a pokud ano, je jim to jedno“¹³⁹, tak nebyl zdaleka přesný. Lidé toho skutečně příliš o Vietnamu nevěděli v květnu 64, ale s každým dalším měsícem, kdy trvala válka, se toho dozvídali víc a víc a jejich postoj se začal měnit. Tak si Johnson, který se v dobré víře vydal cestou říkání polopravd, zadělal na svůj index „nedůvěryhodnosti“¹⁴⁰, který mu v politické kariéře zcela zlomí vaz.

5.7 „Barell Roll“

Skutečnost, že bezpečnostní situace na jihu Vietnamu je velmi nestabilní, deklarovala událost z prvního listopadu 1964. Jednotky VC si během nočního poměrně dobře připraveného a koordinovaného útoku vzaly na mušku leteckou základnu v Bien Hoa na Centrální vrchovině¹⁴¹. Napadení letecké báze bylo poměrně „populární“ artikl v arzenálu guerilly, a to díky faktu, že se jednalo o citlivý bod vedení války na jihu.

Nejinak tomu bylo i po útoku na základnu v Bien Hoa. Znova jako již mnohokrátě předtím se po oznámení, že byla napadena základna, spustila fáze přijímání odvetných opatření. Ta oscillovala mezi názory krajních „jestřábů“ ze sboru náčelníků štábů, kteří si přáli jít na sever nebo jej alespoň zničit letecky a mírnějšími kruhy kolem civilních poradců prezidenta Johnsona.

O nutnosti projevit snahu a deklarovat opětovně rozhodný postoj nebylo dohad, v diskuzi, která nastala šlo pouze o formu. Ta byla nakonec přijata v rozhodnutí z prvního prosince¹⁴². Jako nový směr bylo schváleno bombardování systému Ho Chi Minovy stezky v Laosu¹⁴³. To mělo trvat třicet dnů jako tzv. „Fáze I“¹⁴⁴. Dále bylo stanoveno, že pokud by během operace

¹³⁹ John Lewis Gaddis. Studená válka. s. 151.

¹⁴⁰ Pojem který označuje disproporce v chování prezidenta Johnsona navenek a dále v reálných krocích. Za dobu svého postu prezidenta se zapletl do několika ukázkových situací. Rezoluce o Tonkinském zálivu, operace Rolling Thunder, přemístění bojových jednotek do Vietnamu operace „Blue Light“. Všechny tyto kroky zastíral jako nevyhnutelné, ale jako nevýrazné a málo důležité.

¹⁴¹ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, Volume three. s. 147. nebo. Neil, Sheehan. The Pentagon Papers. s. 308.

¹⁴² Prvního prosince byl vydán pouze předběžný souhlas s akcí samotné nálety začaly až čtrnáctého téhož měsíce. In: Chris, Bishop. Vietnamský válečný deník. s. 12. nebo The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three. s. 92.

¹⁴³ Neil, Sheehan. The Pentagon Papers. s. 309, 327.

¹⁴⁴ Tamtéž: s. 327

„Barell Roll“¹⁴⁵, což bylo krycí jméno pro tento podnik, realizovala Hanoj eskalační krok ve válce, bude okamžitě následovat odpověď. Ta byla označena jako „Fáze II“ a jednalo by se případně o letecké útoky na samotný Severní Vietnam od DMZ až po Hanoj, s tím, že celá operace stanovena v délce dvou až šesti měsíců, by byla podpořena námořní blokádou severu z vod Tonkinského zálivu¹⁴⁶.

Fáze II však zůstala ke smutku mnohých jen na papíře, jelikož sever reagoval na bombardování stezky klidně a žádné vojenské kroky jako reakci na toto nepodnikl. Tak zůstalo jen u operací „Fáze I“, které ničily neustále budovanou Ho Chi Minovu stezku.

Určitá reakce však přesto přišla, a tou bylo navyšování ozbrojené válečné aktivity ze strany FNO v Jižním Vietnamu. Po útoku na základnu v Bien Hoa se oči VC upřely na další lukrativní cíle. Jednak se ke konci roku staly velmi populární bombové atentáty. Ten nejvíce viditelný provedl VC na Štědrý den, kdy vyhodil sál v hotelu Brink¹⁴⁷. Fakt, že konec roku nebude klidnou záležitostí pak potvrdila událost z osmadvacátého prosince, kdy bojovníci FNO vlákali do léčky početnou jednotku ARVN poblíž vesnice Binh Gia a v následném boji ji naprosto zmasakrovali¹⁴⁸. Tato událost na závěr právě probíhajících náletů na stezku tak nijak nepřinášela klid a dobré vyhlídky do příštího roku.

¹⁴⁵ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three. s.92, 253, 254, 255. Operace Barell Roll nebyla jediná, která probýhala v té době na stezce další byla například operace „Yankee Team“

¹⁴⁶ Marck, Frey. Dějiny Vietnamské války. s. 92.

¹⁴⁷ Chris, Bishop. Vietnamský válečný deník. s. 12. při útoku bylo zabito dva Američané a zraněno na 65 dalších lidí.

¹⁴⁸ ARVN přišla o více jak 400 vojáků a několik vrtulníků. In. Daniel, Kamas. Válka ve Vietnamu. s. 33.

Část III: Rok 1965

6 Leden 1965

Situace na počátku roku 1965 vykazovala v Jižním Vietnamu již tradičně neuspokojivou tendenci ke ztrátě veškeré iniciativy ze strany amerických vojsk. I přes to, že USA neustále zvyšovaly svoji pomoc jihu zvyšováním počtu vojenských poradců, kterých zde bylo v lednu již na 24 000, tak počtu materiálu, který doslova „lily“ do jihovietnamských ozbrojených sil. Výsledek nebo alespoň stabilizování situace bylo v nedohlednu a co hůř, veškeré zprávy naznačovaly, že režim na jihu zažívá svůj konečný „exitus“¹⁴⁹.

Tyto Jobovy zvěsti se potvrzovaly i v každodenní situaci. Druhého ledna byla nedaleko Saigonu přepadena ze zálohy jednotka ARVN. Výsledek léčky byl opět strašný - na 200 mrtvých jihovietnamských vojáků a 5 poradců. Celá situaci tak náramně připomněla sotva týden starou událost od Binh Gia, snad jediným rozdílem byl počet padlých a počet zničené techniky.

Celkový rozklad urychlily neustálé demonstrace. Třetího ledna se demonstrovalo proti vládě na ulicích Saigonu. Ještě tvrdší pouliční nepokoje vypukly 23. ledna v Hue. V tomto starém císařském městě si tisícový dav vzal na mušku knihovnu. Výčtem řádění bylo několik tisíc spálených knih a létajícím kamením ohrožovaný americký konzul, který vyvinul snahu o hašení knihovny¹⁵⁰.

Relativní náplastí mohl být příchod 2000 jihokorejských poradců¹⁵¹. Ti se objevili na jihovietnamské půdě 8. ledna a jednalo se o první přímé vyslání zahraničních vojáků do Jižního Vietnamu. Tato kapka v rybníce však nemohla stabilizovat rozbouřené vody, a tak pomyslným vrcholem marasmu byl další vládní převrat. O ten se postaral generál Khan, když 27. ledna svrhl civilní vládu¹⁵². Od pádu Diema se jednalo už o sedmé převzetí moci pomocí puče, takže tato skutečnost již málokoho vzrušovala.

¹⁴⁹ S touto myšlenkou přišel poradce pro bezpečnost McGeorge Bundy, který ji vyslovil na počátku února 1965 viz: Marck Frey. Dějiny Vietnamské války. S. 94. nebo The Pentagon Papers. The senator Gravel edition, volume three. S. 399.

¹⁵⁰ Chris Bishop. Vietnamský válečný deník. S. 14.

¹⁵¹ Jednalo se sice o vojáky, ale v Jižním Vietnamu se měli podílet jen na výcviku armádních jednotek ARVN

¹⁵² Bishop Chris. Vietnamský válečný deník. s. 14

Vzrušení nebo spíše rozčilení však byli Američané, kterým se jen před očima potvrzovala slova McGeorge Bundyho o posledním tažení jihu. Celková situace tak jasně prokázala, že několika měsíční snažení severu, který posílal na jih stále více jednotek a válečného materiálu, přináší své ovoce¹⁵³. Proto jedinou možností, která se začínala nepříjemně ostře rýsovat, bylo rozetnout tuto bezvýslednou situaci zvýšením přímých vojenských aktivit vůči Hanoji. Jinak hrozilo, že přes stále rostoucí Ho chi minovu stezku v Kambodži a Laosu, se dopraví takový počet lidí a materiálu, že na jihu již nebude co zachraňovat.

6.1 Incident v Plei Ku

Nutnost rychlé a adekvátní změny vyřešil za Američany sám Viet Cong. Ten vědom si své role hráče, který drží šachovou figurku v útoku, nemarnil čas plytkými úvahami a zaútočil velmi razantně na dost citlivý bod americké politiky v Jižním Vietnamu, letecké základny. Jeho cílem se stala mamutí báze v Plei Ku, ležící na Centrální vysočině. Doposud nejtvrděší útok a také pravděpodobně jeden z nejlépe koordinovaných a nacvičených útoků guerilly za celé trvání války, začal okolo 2 hodiny v noci 7. února. Viet Cong si vzal na mušku ubytovací zařízení poradců a několik mil vzdálenou vrtulníkovou základnu Camp Holloway. Výsledkem velmi rychlého nočního přepadu byly těžké ztráty na straně Američanů.

Dva koordinované noční útoky nepřežilo 9 vojáků a na 137 jich bylo zraněno. Stav techniky na základně Camp Holloway byl také strašný. Na stojánkách zůstalo 16 vrtulníků v různém stavu poškození a 6 letounů, taktéž zničených zcela nebo potřebujících generální opravu¹⁵⁴.

Bezprecedentní útok, který v plné nahotě zasáhl dosavadní nemohoucnost USA převzít strategickou iniciativu a zatlačit komunistickou separátní činnost do tvrdé defenzivy, vyvolal velmi rychlou reakci v Bílém domě. Prezident byl o celé kauze a situaci kolem ní informován po půl třetí 7. února. Na 75 minutové poradě za zdi Bílého domu bylo přijato rozhodnutí o nutnosti velmi rychlé a tvrdé odplaty silou¹⁵⁵.

¹⁵³ Severní Vietnam započal posílat svoji pravidelnou armádu a materiál na počátku roku 1964

¹⁵⁴ The Pentagon papers. The senator Gravel edition, volume three. S. 286, 302,

¹⁵⁵ The Pentagon Papers, The Senator Gravel edition, volume three. S. 276, 286.

6.2 *Flaming Dart I*

Jako nejlepší způsob odvety byla vybrána možnost leteckého bombardování v omezené míře. Způsob, který byl charakterizován jako „tit-for-tat“¹⁵⁶, tedy „oko za oko“. Takto provedené odvetné opatření mělo zajistit nízké vedlejší efekty a zasažení pouze vojenských nebo strategicky důležitých cílů. Hlavním důvodem použití leteckého bombardování byla skutečnost, že se jednalo o okamžitou reakci. Ta měla dokázat nejen tvrdost a odhodlanost potrestat jakýkoli náznak snahy o „vyřešení“ situace v Jižním Vietnamu ze strany Hanoje, ale také měla plně demonstrovat schopnost Ameriky vést válku. Měla opětovně Hanoj přesvědčit, že stálá podpora ozbrojených operací na jihu bude trestána, a to především leteckými útoky na vojenská a strategická zařízení a to kdekoli si Američané budou přát. Nejednalo se tedy jen o akt čistě vojenského charakteru, ale také o způsob demonstrace síly a schopnosti ovládnout bojiště.

To, že se USA rozhodly již poněkolkáté použít jednorázovou leteckou akci jako reakci na situaci v Jižním Vietnamu, mělo ještě podtext nedávných událostí v Tonkinském zálivu. Zde po napadení torpédoborců bylo jako odvetný krok také přijato jednorázové letecké bombardování a výsledky náletů byly při vyhodnocování shledány jako velmi dobré¹⁵⁷. Z toho plyne skutečnost, že plánovači opět sáhli po možnosti leteckých akcí, jelikož možnost dalšího těžkého poškození vojenských cílů na severu byla velmi reálná.

Opět jako v srpnu minulého roku se jednalo o preventivní jednodenní nálet bez opakování. Celá operace se uskutečnila pod názvem „Flaming Dart I“, tedy „hořící šíp“. Její začátek byl stanoven na 7. března, ale z důvodu extrémně špatného počasí byla odvolána a následně posunuta o den. Zúčastnilo se jí 49 letadel z palub letadlových lodí 7. flotily USS Coral Sea a USS Hancock. Jako cíl byla vybrány kasárna a výcviková oblast v Dong Hoi 40 mil od 17 rovnoběžky. Na útocích se měla podílet ještě letadla od VNAF, ale ta kvůli počasí vůbec nevzlétla a jejich část operace byla zrušena¹⁵⁸.

¹⁵⁶ The Pentagon papers, The senator gravel edition, volume three. S. 305.

¹⁵⁷ Při vyhodnocování útoků z počátku srpna se došlo k závěru, že se během krátké letecké kampaně podařilo způsobit škodu Severnímu Vietnamu v rozsahu asi 10% jeho celkové výrobní průmyslové kapacity. Toto snížení bylo sice krátkodobé, ale rezonovalo jako velmi efektivní způsob nátlaku.

¹⁵⁸ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 302, 303.

6.3 Flaming Dart II

Pokud však analytici předpokládali, že letecké bombardování jako opětovná demonstrace síly zamezí dalším útokům, tak se zde dopustili chyby. Tři dny po útoku na základnu v Plei-Ku se stala terčem přepadu základna v Qui Nhon. Zde si Viet cong při nočním útoku vzal opět na mušku citlivý cíl, tentokrát ubytovací zařízení, které se mu podařilo během přepadu vyhodit do vzduchu¹⁵⁹. Ze strany guerilly se jednalo opětovně o úspěšnou akci, nejenom z pohledu materiálních škod, ale opět se jim podařilo zasáhnout i mnohem citlivější místo americké zahraniční politiky, a tím byly lidské ztráty.

V rámci přijaté doktríny, která byla symbolizována pořekadlem „tit-for-tat“, byl naplánován další odvetný nálet. Operace se uskutečnila pod stejným krycím jménem jako před třemi dny, jen s rozdílem římské dvojky za názvem „Flaming Dart II“. Cílem pro 40 letounů od USAF a VNAF se stala námořní letecká základna v Chanh Hoa a další vojenské cíle v Champ Le. Obě destinace se nalézaly nedaleko DMZ¹⁶⁰.

Zajímavou skutečností je fakt, že dříve používané označení „represivní“ nebo „odvetný“, se pro tyto operace změnil v oficiálním vyjádření tiskových mluvčí na „air operations“¹⁶¹, tedy jen „letecké operace“, označení bez chuti a zápachu, za které je možné schovat velmi mnoho věcí. Předvídatelnou dávku rozčarování na eskalační kroky ve válce přinesl i tisk, který zapochoval o dobrém směřování americké zahraniční politiky ve Vietnamu.

6.4 Politika „Udržitelné“ a „Narůstající“ represe

V období na počátku roku se rovněž odehrávala diskuze na poli dalšího směřování v politice vůči Severnímu Vietnamu. Základní dvě koncepce jak dál v Jihovýchodní Asii představili McGeorge Bundy a Maxwell Taylor. První ze jmenovaných přišel s konceptem „udržitelné“¹⁶² represivní politiky vůči severu.

¹⁵⁹ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 306.

¹⁶⁰ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three.s. 306

¹⁶¹ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 306

¹⁶² V originále „sustained“ viz: The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three. s. 312, 687.

Ta si ponechávala všechny možnosti vedení nátlaku. Měla se opírat zejména o pokračující letecké útoky a jejich případné navyšování s tím, že cíle budou pečlivě vybírány a schvalovány. Další kroky pro vedení války měly zůstat stejné jako v předešlých letech, přelety průzkumných letadel, vysazování fotografických skupin, nálety na stezku a hlídkové plavby v Tonkinském zálivu. Vše mělo být děláno v rovině udržitelných kroků. Jeho koncepce nepočítala s neomezenou leteckou válkou a byla i velmi uzavřená vysílání nových pozemních jednotek na jih. Dá se tak říci, že se nejednalo o žádnou novinku ve vedení zahraniční politiky spíše to bylo nové formulování starých věcí.

Druhá politika byla mnohem flexibilnější¹⁶³. Počítala s tím, že Hanoj je tím, kdo drží v rukou trumfy. A jako taková tvrdila, že jediná možnost jak zabránit zhroucení fronty na jihu, je na kroky Hanoje odpovídat zvýšením vojenských akcí. Stejně jako Bundy počítala se všemi dosavadními využívanými způsoby, a také se nebránila jejich navyšování. Jako mnohem aktivnější se také prokazovala být životaschopnější, byť o její správnosti se vedly dlouhé debaty a vrcholné kruhy amerických diplomatů v ní nebyly jednotné¹⁶⁴.

6.5 „Rolling Thunder“

Odvětné nálety FDI a FDII, jimž se dostalo v novém žargonu pojmenování letecké operace“, předznamenávaly novou vlnu. Tím byl více méně plynulý přechod na další fázi leteckého bombardování. Ta měla být nyní nově pojata s mnohem větší razancí a objemem. Na nutnosti nebo spíše vhodnosti zvýšit aktivitu v letecké válce se shodli prakticky všichni zainteresovaní poradci. Rozdíl byl již v konkrétní podobě kampaně¹⁶⁵.

Nakonec zvítězilo přesvědčení, že letecky neomezená válka je v současné době nejefektivnějším prostředkem, kterým Američané disponují. Konečný vzhled, který kampaň dostala, byl relativním konsensem armádních a civilních poradců v kruhu kolem prezidenta Johnsona.

¹⁶³ V originále „graduated“ viz: The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three s. 318.

¹⁶⁴ Dean Rusk, As I saw it, s. 447.

¹⁶⁵ Strategie popsána výše v práci. Prakticky šlo pouze o formu jakým způsobem zasáhnout proti severu, zda pokračovat v udržitelné linii válečných operací, nebo riskovat otevřený konflikt bez předem jasného výsledku.

Od 18. února 1965 byla přijata proti severu časově neomezená letecká válka s tím, že její skutečný začátek byl stanoven na 20. února¹⁶⁶. Jejím hlavní cílem bylo za pomoci leteckého bombardování rozvrátit ekonomiku Severního Vietnamu a donutit jej k ukončení vojenských akcí na jihu, dále stáhnutí se z pozic v Laosu a Kambodži a ukončení nepřátelství vůči Jižnímu Vietnamu. Toto byl ideální předpoklad při zahajování. Samozřejmě, že mnohem reálněji se uvažovalo spíše o zabránění severu v přísunu posil na jih a vyvolání určitého stupně rezignace na aktivní podporování FNO¹⁶⁷.

Vlastní vedení náletů nepřicházelo s ničím novým. Jednalo se o klasické „letecké operace“¹⁶⁸. Ty měly být vedeny s maximální razancí, ale pouze na základě přesně stanovených kritérií výběru cílů a jejich ničení. V žádném případě se nemělo jednat o masivní kobercové bombardování měst a ani nevojenských cílů jinde. Veškeré útoky měly být pouze chirurgické a zasahovat pouze strategicky důležité cíle pro ekonomiku severu.

Dále se nemělo útočit na lidské aglomerace a v rámci uchování války v „lokálním“ měřítku se cílem leteckých útoků neměla stát ani Hanoj a přístav Haiphong. To vše kvůli případné čínské reakci, která nebyla předvídatelná. Jedním z mála pokrokových prvků, pokud nepočítám nárůst tonáže shozených výbušnin a nasazených letadel, byla možnost opakovaného zasažení cíle. Tento nevýrazný, ale přece tak důležitý krok umožnil skutečné navýšení efektivity oproti předešlým operacím / FDI, FDII, Pierce Arrow/, které toto nepřinesly.

Větší otazník však představoval samotný základní kámen kampaně a to je premisa, že letecké nálety dokáží výrazně zvrátit chod války. Ještě větší problematičnost tohoto kroku se ukáže při bližším pohledu na rozvrstvení ekonomiky Severního Vietnamu. Ten byl více méně agrárním státem a většina z jeho 21 milionů obyvatel se živilo typickou činností rolníka jihovýchodní Asie, tedy pěstováním rýže. Průmyslová výroba představovala malé procento jeho ekonomiky. Další otázka vyvstala vzápětí - pokud se nálety nebudou týkat velkých aglomerací Haiphongu a Hanoje, kde byla obava z reakce severního souseda, a proto zde byly ustanoveny tzv. „no fly zones“¹⁶⁹, tedy oblasti vyňaté z bombardování, jak potom má

¹⁶⁶ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 284, 324, 325.

¹⁶⁷ Marc Frey, Dějiny Vietnamské války, s. 94.

¹⁶⁸ Osobně se domnívám, že změna na neurčitý termín „letecké operace“, při vydávání rozkazů pro leteckou válku. Byla součástí zvyšování tlaku ve válce, nové označení pro nálety umožňovalo lépe schovat rozsah celé letecké války ve Vietnamu tak, aby to „nebolo do očí“, zejména v komunikaci s médii, která první „digitální“ válku bedlivě sledovala.

¹⁶⁹ Oblasti, kde byly přísně zakázány letecké útoky. V první části války to byl celý prostor od 20 rovnoběžky na sever. V létě 1965 se toto omezení zúžilo na odpalovací základny raket SAM. Ty byly dlouho „chráněny“ proti náletům z obavy, že jejich operátoři jsou sovětský technici. I ony se staly cílem až v druhé polovině roku 1965. Vymezení „no fly zones“ kolem aglomerací bylo stanoveno na 30 mil kolem Hanoje a Haiphongu. Na moři se

vůbec dojít k narušení průmyslové výroby severu. Ta byla právě soustředěna do okolí těchto aglomerací a na ostatním území Severního Vietnamu se nalézala sporadicky. Proto se jeví deklarace nebo předpoklad o možnosti zajistit kolaps ekonomiky severu jako předem známá pohádka, která nemohla být ani přáním. Je tedy mnohem pravděpodobnější, že první kroky byly podniknuty v rámci operace „Dunivý hrom“ spíše pro uklidnění a získání času pro režim na jihu¹⁷⁰.

Další z věcí, která nebyla podána zcela dobře, byl systém informování veřejnosti o novém konceptu ve Vietnamu. Zde vláda neoznámila zahájení nových leteckých úderů jako „neomezenou“ válku, ale vysvětlení se opět blížilo spíše oznámení o nových jednorázových samozřejmě zcela nezbytných akcích.

Dalším z kroků, který nebyl plně jasný při realizaci „Dunivého hromu“, byl seznam cílů a specifika jejich výběru¹⁷¹. Jak jsem psal výše, v agrární zemi je vybírání vhodných cílů značně diskutabilní. Do tohoto konceptu hledání se navíc přidal další determinační fakt, který byl přijat jako závazné stanovisko pro první měsíce náletů, a tím bylo geografické vymezení území Severního Vietnamu, kde je možné „volně“ útočit. Tímto měřítkem se stala zeměpisná síť, kdy se pro nálety stala validní území mezi 17-20 rovnoběžkou. Dál na sever bylo území tabu a cíle pro ničení zde nebyly hledány¹⁷².

Uspokojivou skutečností tak zůstávalo alespoň vědomí, že nízká kvalita a početnost protivzdušné obrany severu bude předpokladem přijatelně nízkých ztrát. Doufalo se, že i tato nová fáze letecké války zůstane alespoň prozatím v přijatelné míře nízkého rizika.

6.6 Kampaně únor – červen 1965

Rolling Thunder I - operace byla stanovena na 20. února 1965. Mělo se jednat o jednodenní kampaň odvetných útoků. Mezi vybranými cíli pro bombardování byla kasárna v Vu Noc a námořní základna v Quang Khe. Pro případ špatného počasí měla letadla USAF

vzdálenost krátila u Haiphongu na 19 námořních mil. Celé území Severního Vietnamu se stane bojištěm až v dalších fázích operace Rolling Thunder během druhé poloviny šedesátých let.

¹⁷⁰ Marc Frey, Dějiny vietnamské války, s. 94.

¹⁷¹ V průběhu války existovalo několik seznamů, strategických cílů. Příkladem může být seznam 94 strategických bodů, již z konce roku 1964. viz. The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 289.

¹⁷² The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 321.

a VNAF zasáhnout náhradní cíle, v tomto případě další kasárna a polní letiště. Operace Rolling Thunder I. byla však kvůli nepokojům v Saigonu zrušena¹⁷³.

Rolling Thunder II, III, IV – všechny stále jednodenní nálety byl v rámci těchto tří operací odvolány. Oficiálním zdůvodněním byly neustávající pouliční nepokoje v Saigonu¹⁷⁴.

Rolling Thunder V – První provedený nálet v rámci operace, kdy 104 letadel zaútočilo na cíl v Xom Bak, kde byl muniční depot. Devatenáct strojů jihovietnamského letectva bombardovalo základnu v Quang he a celá akce se udála bez možnosti opakovaného zásahu cílů.

Rolling Thunder VI – Znamená dílčí přelom ve vedení kampaně, od toho data roste prudký nárůst objemu náletů. RT VI probíhal jako dvoudenní a to mezi 14.-15. březnem. Další novinkou bylo schválení napalpu pro útoky na pozemní cíle.

Rolling Thunder VII – Probíhala v týdnu mezi 19.-25. březnem. Za hlavní cíle útoku byly stanoveny tři radarové stanice a rozšíření náletů při ničení komunikačních prvků.

Rolling Thunder VIII – V týdnu mezi 26. březnem a 1. dubnem. Americké a Jihovietnamské letouny se v rámci něho vrátily zpět k radarům, tentokrát jich zasáhly 9. Dalším cílem v pořadí byla kasárna a komunikační prvky.

Rolling Thunder IX – V týdnu od 2. do 8. dubna. Opět se cílem staly radarové stanice, komunikační uzly a kasárna, jako hlavní priority pro „devítku“ byly stanoveny mosty v Thanh Hoa cíl 14¹⁷⁵ a v Dong phuong cíl 18.8. Oba byly také nejsevernější zasažené cíle v rámci první fáze náletů.

Rolling Thunder X – XII - V týdnech od 9. dubna do 28. dubna. Tři kampaně znamenaly další krok v počtu nárůstu objemu letecké války. V této době se již dá hovořit o masovosti všech akcí. Mnohé cíle byly zasaženy opakovaně a se zdrcující silou. Také došlo k rozšíření

¹⁷³ The Pentagon papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 284.

¹⁷⁴ Informace o jednotlivých cílech pochází z: The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 284, 285, 286, 332-340. dále z: Daniel Kamas, válka ve Vietnamu, s. 35-36.

¹⁷⁵ Most Thanh Hoa se stane evergreenem při náletech na cíle v Severním Vietnamu. Stane se terčem několika opakovaných útoků, ale definitivně se ho podaří zničit až o sedm let později během operace „Linebecker“ a to laserem řízenou inteligentní pumou.

seznamu cílů na téměř všechny strategicky významné objekty¹⁷⁶. Nárůst intenzity nejlépe ukazuje číslo zasažených mostních konstrukcí, které se do 28. dubna vyšplhalo na 26. Stejně tak počet komunikací, které byly na seznamu bombardování se výrazně zvýšil.

Rolling Thunder XIII – XVIII – Probíhal v období od 30. 4. do 17.6. 1965. Systém náletů zůstával stejný, jen došlo k opětovnému navýšení intenzity, a to až na nejvyšší denní počet náletů – 40 a týdenní – 200.

V rámci probíhající ofenzívy od třicátého dubna do poloviny června 1965 došlo také k první oficiální pauze v bombardování¹⁷⁷. Ta se uskutečnila na popud prezidenta Johnsona ve dnech 13.-19. května. Krycí jméno pro zastavení náletů byla operace „Mayflower“¹⁷⁸. Oficiálně byla představena a zdůvodněna jako snaha o ukázání dobré vůle při řešení válečné situace. Mnoho lidí však opravdové důvody spatřovalo ve složitých zákrutech vnitřní politiky než ve snaze o ukázání dobré tváře.

Mayflower vyzněla do ztracena. Komunistický sever neměl po dvouměsíční kampani žádný důvod ukončit svoji aktivní politiku na jihu. Během těchto akcí se americké letouny nedostaly dále jak k 20. rovnoběžce, a tak většina severu i přes eskalaci útoků, byla nedotčena.

Po pauze se tak opětovně rozeběhla mašinérie náletů, které ač nabíraly neustále na intenzitě, byly díky daným determinantům stále jen formou „omezené“ války. V takovém případě byl však rychlý a jasný výsledek nereálným přáním.

6.7 „ARC LIGHT“

Během června se v letecké válce vyskytl zcela nový prvek. Bylo jím používání super těžkých bombardérů B-52 pro leteckou kampaň nad Jižním Vietnamem. První kroky využít proti komunistickým bojovníkům těžké bombardéry z Guamu¹⁷⁹ přišel na scéně na počátku června 1965. Tehdy zazněl názor, že by mohly být využity k nepřímé podpoře pozemních

¹⁷⁶ Na seznamu se tak ocitly železniční tratě, silniční uzly, přivozy lodní dopravy, prámy, nákladní auta atd.

¹⁷⁷ Během několika roční kampaně se k pauze přistoupilo ještě několikrát. Dvakrát v roce 1965, dvakrát v roce 1966, čtyřikrát v roce 1967. Od roku 1968 docházelo k utlumování akcí a od konce října 1968 nastal praktický konec operace „Dunivý hrom“. In: Syruček, Milan: V zajetí džungle. S. 150.

¹⁷⁸ The pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 368.

¹⁷⁹ Letecká základna strategických bombardérů USA. Vybudovaná během let II. světové války pro pokrytí oblastí Pacifiku leteckým bombardováním. V 60. letech na ni byly dislokovány těžké bombardéry B-52.

akcí. Tímto krokem bylo myšleno noční letecké snímkování přidělených oblastí Jižního Vietnamu. Tyto operace dostaly zelenou a záhy se „běžka“ začala vyskytovat nad provincií Kontum a válečnou oblastí D¹⁸⁰, kde jejich kamery pátraly po „Charliem“¹⁸¹.

Zasvěceným ovšem bylo jasné, že takovéto využití je jen slabou náhradou jejich plného arzenálu možností v letecké válce. Naléhavost nebo lépe řečeno vhodnost tohoto kroku byla umocněna dalším prvkem, a tím byla nově se rozbíhající strategie přenesení tíhy války na bedra amerických pěchotních složek. Avšak jejich připravenost pro větší bojové operace a po delší dobu nebyla na počátku června ještě plně reálnou. Proto zvýšení tlaku na FNO pomocí plošného leteckého bombardování se jevilo jako vhodné.

To bylo aktuální téma zejména poté, co se v plné nahotě projevil problém s lokací jednotlivých buněk guerilly. Ta využívala mistrně několikapatrového příkrovu džungle a byla prakticky nezachytitelná. Veškerá opatření prováděná post se ukazovala jako málo účinná. V tomto bodě si strategové dokázali dobře představit kobercové nálety na pravděpodobné útočiště partyzánů.

Jejich přání využít kobercových náletů na odhalování Viet Congu v džungli byl schválen k 18. červnu 1965, tehdy se v rámci „ARC LIGHT I“¹⁸² objevily bombardéry nad válečnou oblastí D, blízko Saigonu, která v červnu představovala baštu VC blízko hlavního města.

Nově zavedený prvek v arzenálu letectva se po 18. červnu nad Jižním Vietnamem již objevoval stále.

6.8 Pokračování náletů 7.- 12. 1965

Obnovení bombardování v druhé polovině května 1965 opět vrátilo do starých vyjetých kolejí tzv. „opatrnou“ válku, která byla i přes navyšování leteckých útoků neomezená pouze na papíře. Determinanty byly jasně dané, jednak se nesměl rozdráždit čínský obr, jednak velikost a dlouhodobost celé kampaně nesměla příliš probublat na světlo světa kvůli veřejnému mínění.

¹⁸⁰ Označení pro válečnou oblast blízko Saigonu. Po celá šedesátá léta zde byla hlavní oblast soustředění VC při útocích na hlavní město. Blížkost Kambodži neumožňoval nikdy tuto oblast zcela zpacifikovat.

¹⁸¹ Slangové označení pro Viet Cong. Vznikl z radiového označení Viet Congu- Viktor/Charlie.

¹⁸² The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s.383.

Z vyhodnocení jež byly provedeny CIA (Central Intelligence Agency) měsíc po zahájení náletů bylo patrné, že prozatímní akce nenarušily způsoblost severu vést bojové akce na jihu¹⁸³. To nijak neodpovídalo vývoji v tonáži shozené na komunistický sever..

V dubnu bylo svrženo 3 600 t výbušnin, v květnu 4000 a v červnu 4 800 tun a čísla se neustále zvyšovala, ale reálný výsledek nepřicházel. Z výše popsaných faktů se proto od poloviny roku přešlo na nový model ve vedení letecké války.

Ta se začala nezadržitelně posouvat na sever. Již nebyl brán ohled na zbytečně omezující prvek nezasahovat cíle severně od 20. rovnoběžky. V druhé polovině roku se leteckým válčištěm stal celý Severní Vietnam. Nezasahovat cíle v blízkosti čínských hranic a cíle v okolí Hanoje a Haiphongu však nadále platilo. Konkrétně v případě Haiphongu panovala obava o zasažení kotvících lodí, jež patřily jiným státům. I z tohoto důvodu se letecké akce neměly přiblížit na devatenáct námořních mil k přístavu.

Do té doby neohrožitelná města a jejich aglomerace se tak stala prakticky posledními „no fly“ oblastmi. Stále více rostoucí válka se však blížila i sem a otázkou času zůstávalo, kdy dojde k přímému útoku na cíle v okolí měst. To bylo dáno zejména faktem, že velká část průmyslu na zpracování a distribuci ropy Severního Vietnamu se nalézala v aglomeracích mezi Hanojí a Haiphongem. S přibývajícím tlakem na sever a po otevření plné bojové linie na jihu se stala otázka odstrižení ropných dodávek na vedení války stále více aktuální.

Prakticky poslední zábrany v letecké válce byly odstraněny v průběhu prosince, tehdy se letectvo zaměřilo na stanice protivzdušné obrany a závody na distribuci elektrické energie právě v okolí Haiphongu. Tím padlo i poslední omezení a „no fly zones“ prakticky přestaly existovat¹⁸⁴.

Největší problém tak nepředstavovalo omezení letových akcí ze strany politiky, ale již protivzdušná obrana na severu. Ta se dokázala za vydatné pomoci SSSR za několik měsíců, kdy byla ponechána v klidu, reorganizovat a silně zmodernizovat¹⁸⁵. To vedlo k tomu, že dříve sporadické setkání s protiletadlovým dělostřelectvem se nyní stalo běžnou součástí boje.

Tento fakt však nemohl výrazněji ovlivnit snahu USA rozbít těmito nálety ekonomiku a oslabit odhodlání severu k válce. Pěkně to je vidět na hmotnosti použité munice, protože ještě před koncem roku 1965 svrhnou americké letouny na Severní Vietnam a Ho chi Minovu

¹⁸³ S touto zprávou přišel ředitel CIA John A. McCone. In: Dave Richard Palmer: Volání polnice. s. 91.

¹⁸⁴ Například 1.12. 1965, se cíle náletů stala základna raket SAM nedaleko Hanoje. 15.12.1965 byl zničen závod na distribuci elektrické energie u Haiphongu.

¹⁸⁵ Na konci roku 1965 obklopoval jak Hanoj tak Haiphong, prstenec tvořený moderním protiletadlovým dělostřelectvem sovětské provenience. Velmi nebezpečné se ukázaly baterie raket SA-2.

stezku přibližně 63 tisíc tun bomb¹⁸⁶. K tomuto úctyhodnému číslu bude zapotřebí více jak 25 tisíc náletů. Přesto se sever ani náznakem nerozhodne přistoupit na změnu kurzu, a tak letecká neomezená válka zakončí rok 1965 symbolicky pro její vedení v průběhu roku, a to nařízenou pauzou v náletech. Ta byla stanovena v týdnu mezi Vánocemi a Silvestrem¹⁸⁷. Její výsledek byl stejný jako té květnové, ničeho nedosáhla.

6.9 USMC v Da Nangu

Napadení základen v Plei Ku a Qui Nhon mezi 7.- 10. únorem 1965 neznamenal pouze počátek neomezené letecké války, ale stalo se klíčovou změnou ve vedení pozemní války jako takové. Jak již bylo několikrát zmíněno, angažovanost USA v tažení proti komunistické agresi na jihu byla značná, a to po dobu několika let. Stále však byla v mantinelech omezené pomoci, kdy hlavní tíha bojových operací leží na jiném subjektu než armádě USA. Nic na tomto stavu nemohl změnit ani počet amerických poradců, který dosáhl v roce 1965 během prvních měsíců roku na číslo 23 300¹⁸⁸. S počtem poradců rostla úměrně i finanční a materiální stránka pomoci, která se také neustále zvyšovala.

Sedmý únor jasně ukázal nemožnost dál pokračovat v tomto stylu vedení boje. Jihovietnamská armáda nebyla již schopna bezpečně chránit vojenská zařízení, která spadala pod její ochranu. Stejně tak nebyla schopna zajistit ochranu všech dalších složek USA a jejich materiálu v Jižním Vietnamu, nemluvě o schopnosti aktivně bojovat s FNO v rozsáhlejších tažení.

Již vůbec nemohla být řeč o převzetí strategické iniciativy a zahájení změny kurzu ve válce. ARVN sužovala obrovská dezerce a trpěla nekvalitním vedením ze strany vlastního důstojnického sboru, představovala spíše uzlíček velkých problémů než bojeschopnou a kvalitní sílu¹⁸⁹.

Toto rozložení sil si plně uvědomovali i Američané a jejich obavy ze schopností jihovietnamské armády bojovat, se jen potvrdily po nočních útocích na letecké báze. Situace

¹⁸⁶ Marc Frey, Dějiny Vietnamské války, s. 100.

¹⁸⁷ Chris Bishop, Vietnamský válečný deník, s. 42. nebo The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume four, s. 3.

¹⁸⁸ Marc Frey, Dějiny vietnamské války, s. 94.

¹⁸⁹ O stavu ARVN, který byl katastrofální se vědělo od počátku 60 let. Již tehdy američtí poradci označovali většinu důstojníků za obchodníky, kteří si dělají z války výhodný obchod a jejich velitelské schopnosti jsou nízké.

vyhlížela o to víc nebezpečně, že po úspěchu, jež FNO zaznamenala, se dál bude řídit pořekadlem „s jídlem roste chuť“ a další útoky a ve větším měřítku budou následovat.

Proto se v tomto momentu války stala nejpalčivější otázka zajištění leteckých základen a základen jejich podpory. Právě na nich a na jejich hladkém fungování stála současně probíhající nebo se formující politika leteckých úderů a zvyšování tlaku vůči severu. Proto se ukázalo jako nezbytně nutné zajistit, a to velmi rychle, plnou bezpečnost bází.

Nemalý bolehav ovšem byl fakt, že v současné době nemají USA v Jižním Vietnamu sílu, která by toho byla schopná¹⁹⁰. Generál Westmoreland, tak urychleně žádal ve Washingtonu o vyslání vysokého počtu jednotek námořní pěchoty, které by měly zajistit ochranu přední letecké základny v Da Nangu, která tvořila jednu ze základních kostek války proti severu¹⁹¹.

Westmoreland, který viděl ve vyslání námořních pěšáků jediné východisko z krizové situace, však záhy musel čelit silným argumentům velvyslance Taylora. Ten byl mnohem fundovanějším znalcem problematiky jihovýchodní Asie a jasně varoval, před tímto bezprecedentním krokem. Jeho obavy směřovaly zejména na dvě otázky. První byla prolomení mantinelů, které jasně deklarovaly neposílat pěchotu do Jižního Vietnamu. Druhá otázka byl postoj samotné vlády Jižního Vietnamu k takové eskalaci. Taylor neskrýval obavy z těchto těžko zodpověditelných otázek. Sám se obával přijetí amerických vojáků obyvatelstvem. Věděl, že rozdíly v kulturách jsou propastné a že „bílé tváře“ amerických vojáků nebudou pro většinu obyvatel země lehce stravitelné¹⁹².

Těžko skrýval roztrpčení nad tím, jak nedostatečná je osvěta v amerických ozbrojených složkách na téma „Vietnam“. Dobrý rolník a partyzán Viet Congu vypadají v rýžovém poli naprosto stejně, oba nosí sandály černé od těžké práce ušpiněné a roztrhané černé jednoduché oděvy. Nikdo z nich neumí anglicky a již pohled do tváře tolika bělochům je pro ně přinejmenším udivující. V jeho argumentech se nebezpečně jasně rýsovaly problémy, kterým se prozatím USA dokázaly vyhýbat.

Vedení boje ze vzduchu, popřípadě cvičení jihovietnamské armády to vše byly situace, které se daly bez obtíží politicky udržet v mezích, ale převzetí byť i minoritní zodpovědnosti za vedení boje, byla věc zcela nová.

¹⁹⁰ Ač počet neustále rostl trvalo několik měsíců než se počet vojáků navýšil na bojovou mez. Výjimku tvořila USMC v CTZ I., kde byla schopná operovat již v průběhu března, dubna. Ostatní části Vietnamu byly pokryty až během léta. Počet 75 000 vojáků v červnu 65: in Dean Rusk, As I saw it, 451.

¹⁹¹ Důvod vyslání USMC byl schopnost dosáhnout cíle v několika dnech. Generál Westmoreland žádal o jednotky z Okinawy poprvé 22.2. 1965, kdy požádal o dva pluky, definitivně je „dostal“ 26.2. 1965: in The Pentagon Papers, The Senator Gravel Edition, volume three, s. 400, 401.

¹⁹² The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 400.

Nakonec však zvítězilo rozhodnutí o vyslání vojenských jednotek, kdy nemalou roli zde hrála stále reálná „teorie domina“¹⁹³. Ta předpokládala, že pokud padne jedna kostka řetězové reakce, strhne s sebou i ostatní části skládky a tento pád bude stále rychlejší. Jižní Vietnam do teorie výborně zapadal. Přesněji řečeno vypadal jako živoucí model konceptu. I z toho důvodu zněla plamená slova ministra obrany Roberta McNamary o to víc realisticky a naléhavě¹⁹⁴. Ve vypjaté době se tak nepřikládalo analýzám provedených CIA mnoho váhy. Přesto právě v nich zpravodajové horlivé označování Vietnamu za živoucí příklad oné roztočené dominové kostky těsně před pádem nepovažovali za příliš validní. Z jejich pohledu neměl z mnoha důvodů Vietnam takovou váhu pro šíření komunismu po jihovýchodní Asii. Dle jejich mínění by v případě jeho ztráty nenásledovaly žádné další země jako Thajsko, Taiwan, Japonsko nebo Austrálie s Novým Zélandem¹⁹⁵.

Varování ovšem vypadala ve světle každodenně přicházejících zpráv jako špatně vypadající vtip. Dominová kostka Jižního Vietnamu se zdála být mnohem reálněji připravená k pádu než jako dílek skládačky stojící klidně na místě.

Řešení, které mělo přinést uklidnění, se tak v duchu svých nejlepších tradic blížilo k Vietnamu - 7. března 1965 se na plážích u přístavu Da nang vylodily dva prapory z první divize námořní pěchoty¹⁹⁶. Jejich vylodění, ač probíhalo se vši razancí, bylo jen velkým divadlem pro televizní kamery. Překvapení mariňáci se tak nemuseli potýkat s nepřítelem a místo prostřelení si cesty z pláží, je vítaly mladé dívky s náručemi plných květin. Toto rozhodně netradiční přivítání bylo překvapující, hodně však vypovídalo o povaze konfliktu, do kterého se vojáci právě zapojili.

6.9.1 Strategie Enkláv

Přesně jak předvídal velvyslanec Taylor, netrvalo dlouho a na stole prezidenta ležela nová žádost o posílení působnosti armády na jihu. Westmoreland chtěl dvě divize k rozšíření zajištění ochrany kolem základen. Ještě větší požadavky měl sbor náčelníků štábů, ten požadoval celé tři divize. Prezident jež byl v manévrován do slepé uličky a který nemohl

¹⁹³ Vladimír Nálevka, Světová politika ve 20. století II., s. 147.

¹⁹⁴ O celkové atmosféře během zlomových kroků hovoří zajímavě Dean Rusk ve svých pamětech. In: Dean Rusk, As I saw it, America goes to war, s. 443-458.

¹⁹⁵ Tento pohled na věc je především dítětem Roberta MacNamary. In: Vladimír Nálevka, Dějiny světové politiky ve 20. století II. s. 147.

¹⁹⁶ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 278.

příliš rozhodovat o variantách, musel vyjít vojákům vstříc. Schválil vyslání 40 000 vojáků na ochranu vojenských zařízení.

Nově se rozvíjející strategií pro válčiště bylo dání za pravdu Tailorovi, který jako perfektní znalec problémů Jihovýchodní Asie, si byl vědom složitosti otevřené pozemní války. Jeho lékem na řešení situace byl návrh na budování politiky „enkláv“¹⁹⁷. To by v praxi znamenalo vytvoření ochranných kruhů kolem vybraných amerických vojenských základů. V takto vzniklých perimetrech by pozemní jednotky USA převzaly plnou zodpovědnost za veškerou bezpečnost. A rovněž by v rámci těchto obranných oblastí podnikaly „bojové vyčišťovací“ operace.

Spektrum jejich působnosti pak mělo ještě zasahovat do sféry přímé podpory ARNV při bojích proti VC, a to až do vzdálenosti 50 mil od enklávy¹⁹⁸. Tato nová bezpečnostní politika měla vzniknout v 5 bodech na základnách při pobřeží Jižního Vietnamu. Její konkrétní plánování bylo rozebíráno během prvních týdnů dubna na konferenci v Honolulu¹⁹⁹. Hlavní výhodu spatřovali plánovači v její relativně snadné „udržitelnosti“ v mantinelech. Jednalo se sice o další krok při vedení pozemní války, ale opět ne o přímé zapojení do ní.

Z druhé stránky a při bližším prozkoumání se tato výhoda měnila ve zřetězující se provaz problémů. Nejmarkantnější byl zejména fakt, že pokud by tento způsob boje byl uveden do praxe, jednalo by se prakticky o totální rezignaci na dění za hranicí enkláv, což znamenalo prakticky celé území Jižního Vietnamu. Další skutečností byla obrovská izolovanost posádek, a to jak z hlediska rozmístění po zemi, tak také z důvodu jejich odtržení od obyvatelstva. Právě naprostá nebo minimální zpětná vazba ze strany obyvatel tento plán posouvala do sféry „mrtvě narozených dětí“. Situace na jihu v podobě z dubna 1965 potřebovala dramaticky jiné řešení, než uzavírání sama sebe do bezpečnostních oblastí za ostatním drátem.

6.9.2 Rozmístění jednotek USA v Jižním Vietnamu

Tímto řešením, alespoň z pohledu efektivního vedení války, bylo rozmístění vlastních jednotek a to v počtech, které umožňovaly vést efektivní operace. Podstatě vše záleželo na prezidentu Johnsonovi, který pravomoc navýšení jednotek měl od léta minulého roku, kdy mu toto dovolovala rezoluce o Tonkinském zálivu.

¹⁹⁷ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 281 394, 452.

¹⁹⁸ Marc Frey, Dějiny Vietnamské války, s. 96.

¹⁹⁹ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 281

Nově přijatá strategie obraných enkláv byla jakýmsi půl krokem na cestě k vlastním bojovým akcím. To, že jednotky USA jsou mnohem efektivnější v boji, dokázali záhy „mariňáci“ zakopaní kolem Da Nangu. Těm se dařilo na VC vítězit a připravovat ho tak o iniciativu.

Nově přijatá politika zastavení a následného vybojování převahy tak mohla být východiskem ze spousty slepých uliček v politice k Jihovýchodní Asii. Toto rozdělení na politiku fází, kdy „Fáze I“ znamenalo přísun jednotek USA v počtu, který stabilizuje situaci a zastaví prohrávání války a následně „Fáze II“, kdy dojde k takovému navýšení bojových jednotek, že již samy budou schopny vést plné bojové operace bez cizí pomoci, se tak stalo realitou²⁰⁰.

K jednotkám USMC kolem Da Nangu, které byly stále posilovány, se 7. května přidala 173. výsadková brigáda z Okinawy. Ta se pod vedením generála Williamsona rozložila v Bien Hoa. Toto velmi zkoušené území se nacházelo blízko Saigonu a válečné oblasti „D“, která vždy sloužila jako odrazový můstek při útocích na hlavní město²⁰¹. Tuto skutečnost si výsadkáři okusili na vlastní kůži, záhy při prvních patrolách, kdy se s bojůvkami VC setkávali prakticky neustále.

V době rozmisťování pozemních jednotek došlo v průběhu června ke dvěma závažným událostem. První byla již skoro tradiční změna Jihovietnamské vlády, kdy se v jejím čele objevil Nguyen Cao Ky. Tou druhou událostí byla změna postu velvyslance USA v Jižním Vietnamu. Generála Taylora vystřídal po jeho vlastní rezignaci Henry Cabot Lodge²⁰². Ani jedna z událostí nenarušila přesuny jednotek do Vietnamu.

Na konci července se tak v Bien Hoa objevila další konvenční jednotka. Byla to část „velké červené jedničky“ alias první pěchotní divize armády USA. Rozmisťování vojáků bylo podpořeno rozhodnutím prezidenta Johnsona, který rozhodl navýšit počet vojáků na 125 000 a zvýšení odvodů na 35 000 měsíčně²⁰³.

Dvacátého devátého července se objevila v oblasti kolem Quang Ngai 101. výsadková divize, zbytek jednotky dorážel do Vietnamu po částech až do prosince 65²⁰⁴. Během srpna se na nejslabším místě Jižního Vietnamu, na Centrální vrchovině, objevily první vrtulníky 1. Aeromobilní divize. Jejím dislokačním místem se stalo Anh Khe.

²⁰⁰ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 313. 394, 395.

²⁰¹ Daniel Kamas, Válka ve Vietnamu, s. 41.

²⁰² Chris Bishop, Vietnamský válečný deník, s. 24, 26 Henry Cabot Lodge se stal velvyslancem 8.7. 1965.

²⁰³ Chris Bishop, Vietnamský válečný deník, s. 26.

²⁰⁴ Přesun „Screaming eagles“ se děl v rámci příznačné operace s názvem „Eagle Thrust“. In: Daniel Kamas, Válka ve Vietnamu, s. 47.

Během pozdního léta a v průběhu podzimu tak v Jižním Vietnamu bylo již přes 70 000 vojáků²⁰⁵. Ti za pochodu přebírali zodpovědnost za vedení bojových operací se všemi svými důsledky.

6.9.3 Najdi a znič

Praktický krach strategie enkláv, který byl předvídatelný od samého počátku, znamenal hledání nových strategických konceptů pro vedení pozemní války. Ačkoli se to málokdo odvažoval otevřeně říci, vše směřovalo k naplnění nejčernější vize, a to vyslání americké armády do přímých bojů. Po praktickém vyvrácení správnosti zakládání ozbrojených enkláv se ještě někteří čelní představitelé snažili řešit situaci na jihu lobováním za zvýšení početnosti leteckých úderů proti severu. Tento názor zastával Rusk, Rostow, MacNmara, ale i Westmoreland, ten si ještě přidal dovětek o nutnosti zvýšení počtu jednotek.²⁰⁶

Z druhé strany jim však muselo být jasné, že prozatímní výsledky leteckých operací nepřinesly kýžené ovoce a ve hvězdách zůstávalo, jestli ho kdy přinesou. Mnohem reálněji a také naléhavěji se tedy prosazovalo převzetí zodpovědnosti za bojové operace a „přímý pochod k nepříteli“.

Přímé zapojení amerických sil do války a převzetí strategické iniciativy znamenalo zcela nové nároky na všechny složky plánování válečných operací a i na samotné vojáky. Zde se již nejednalo o strážní službu v okolí základen, ale mnohem složitější komplex problémů. Hlavním otázkou bylo „jak bojovat“. Na první pohled triviální záležitost. Z bližší vzdálenosti však více než reálná. Pozemní válka v jihovýchodní Asii byla z pochopitelných důvodů na hony vzdálena představám o způsobu válčení 60.let 20. století. Dnes bychom použili nový termín „asymetrická“²⁰⁷ válka, v době šedesátých let nic takového neexistovalo.

Výcvikové metody a plánování se přizpůsobovaly podmínkám masivního útoku, někde v oblasti Severoněmecké nížiny. Džungle delty Mekongu tak byla novou překážkou, jež se musela překonat za pochodu.

Američané, vědomi si své převahy ve všech měřitelných složkách, založili „novou“ taktiku na masovém použití válečného materiálu. Nový způsob válčení, jež dostal označení „Strategie opotřebování“, se skládal ze tří hlavních složek. První složkou byl tzv. „clearing“, tedy

²⁰⁵ Dean Rusk, *As I saw it*, s. 451.

²⁰⁶ Marc Frey, *Dějiny Vietnamské války*, s. 98.

²⁰⁷ Pojem moderní válečné teorie. Jedna strana konfliktu má naprostou převahu v počtech vojáků a zbrojních technologiích, přesto je se nedaří konflikt ukončit a zen se protahuje do nekonečné partyzánské války. Typickým příkladem je operace „Iraqi Freedom“.

„čištění“ pozemního území, druhou částí byly „securing operations“, tedy „bezpečnostní operace“. Třetí částí, a pro první fázi bojů nejdůležitější, byla taktika „search and destroy“²⁰⁸.

Operace „najdi a znič“ se měly po několika příštích měsících stát tažným koněm ve válce. Jejich nosnou páteří bylo využití, a to v masovém měřítku, pomyslné novinky v moderní válce, kterou byl vrtulník. Právě možnost využití velkých svazů vrtulníků, které budou bez problému moci dopravit pěchotní jednotky do vzdálených a těžko přístupných míst Vietnamu, se stala nosnou myšlenkou kampaně. Díky této výhodě měl být kompenzován fakt, že počet vojáků není dostačující k rychlému zvrácení situace ve válce.

Hlavním trumfem, který se Westmoreland chystal použít, tak byla zejména mobilita jednotek. V jejím využití viděl model na změnu rolí. Od nynějška to budou Američané, kteří budou všude první a ne bojovníci a plánovači FNO. Viet cong se tak stane „lovnou zvěří“, jež bude brzo zahrána do kouta. Sázka na mobilitu se zdála být chytrým kalkulem, který by mohl nést ovoce.

Větším problémem bylo, že nově utvořená triáda vedení války v džungli byla silně determinována početností již bojeschopných jednotek ve Vietnamu. Proto nemohla být okamžitě použita. První větší možnost využití operací „najdi a znič“ v praxi se uskutečnila až 27. června ve válečné oblasti „D“ kolem hlavního města Saigonu.²⁰⁹

6.9.4 Ia Drang

Na konci léta 1965 se nacházelo v Jižním Vietnamu na 80 000 amerických vojáků. Tento počet, který byl neustále navyšován příjezdem nových jednotek, znamenal pro generála Westmorelanda možnost provádění rozsáhlých vyčišťovacích operací. Jejich taktický plán jsem již popsal výše, opíraly se zejména o výbornou schopnost mobility a široké sítě armádních základů palebné podpory a komunikace. To mělo zajišťovat takřka „digitální“²¹⁰ bojiště, kde síly VC a NVA měly být rychle zničeny v přímých bojích s americkou pěchotou a letectvem.

Právě zde nastával jeden z velkých problémů nové válečné koncepce. Tím byla předem daná nutnost velkého vojenského střetu, který by umožnil využít všech výše popsaných výhod

²⁰⁸ Marc Frey, Dějiny Vietnamské války, s. 104. nebo The Pentagon Papers, The senator Gravel Edition, volume three, s. 395, 462.

²⁰⁹ The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume three, s. 395, 396.

²¹⁰ Termín moderní válečné vědy, znamenající propojení všech složek armády na bojišti komunikačními technologiemi.

na nekomunistické straně. Splnění této podmínky se zpočátku nedařilo příliš uplatnit. Bylo sice pravdou, že od března tohoto roku se Američané dostali několikrát do velmi silných bojů s protivníkem²¹¹, které dokázali díky palebné převaze, lepší technice a lepšímu výcviku vyhrát, ale i tak výhoda „domácího“ prostředí, která byla na straně komunistické guerilly, prozatím neumožnila přinést jasné a zdrcující vítězství.

Z výše popsaných důvodů se zatím nepodařilo Američanům rozbít strukturu protivládních sil, ty byly stále nebezpečné a rozhodně se do podzimu 1965 nekonala žádná oslnivá změna v iniciativě. Místa, kde se Američanům dařilo komunisty ničit, ležela povětšinou v blízkosti nově vznikajících základen, které se ocitly v perimetru vysoké vojenské aktivity a denní patroly se staly koloritem místního vedení války. Ono rozhodné vítězství však stále nebylo dosaženo.

Oči plánovačů se nyní upřeli na obrovské prostory Centrální vrchoviny. Toto území rozdělující Vietnam, které vyniká velmi bohatou vegetací a bezpočtem skalních roklí a nízkým počtem cest, dávalo tušit, jak těžké bude jej ovládnout.

Problematičnosti kontroly nad Centrální vrchovinou využili i armádní velitelé NVA. Ti se rozhodli, že strategická fáze války o ovládnutí jihu, bude přemístěna právě do oblasti vysočiny. Jejich předpoklad byl založen pravděpodobně na dvou faktech. Jednak, že se zde dá Vietnam poměrně snadno rozdělit ve dvě a za druhé, že oblast vrchoviny je „plná“ základen speciálních sil²¹². Ty vypadaly jako ideální cíl pro útok. Ovládnutí alespoň jedné základny SF, by bylo velkým vítězstvím pro sever a ranou pro USA a Jižní Vietnam.

Cílem útoku byla vybrána základna SF v Plei Me, nedaleko Plei Ku²¹³. Za základnu posloužila NVA hraniční hora Chu pong. Samotný útok na základnu speciálních sil se odehrál 19. října. Rychlý zásah mobilní 1. AMD základnu o čtyři dny později osvobodil. Komunistické síly se stáhly, ale Američané po nich neustále pátrali a snažili se neodmítnout boj a naopak je přimět ke střetu.²¹⁴

Snaha nalézt nepřítele byla korunována úspěchem. Prvního listopadu ráno hlídkující vrtulník zaznamenal pohyb nepřátel u hranic s Kambodžou. Následující rychlý útok s překvapením zjistil, že se nejedná o bezvýznamný cíl, ale že byla nalezena nemocnice

²¹¹ Všechny jednotky zapojené do bojů roku 1965 prošly tvrdými boji. Mnoho operací vedla USMC ve válečné oblasti I. z těch největších /Starlight, Piranha, Dagger Thrust I, Harvest Moon/

²¹² To, že vrchovina byla tak „oblíbenou“ destinací SF, je důsledkem neuvěřitelné etnické pestrosti obyvatel. Jejich různé sváry využívali právě SF v guerillové boji proti NVA a VC. In: The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume four, s. 305.

²¹³ Daniel Kamas, Válka ve Vietnamu, s. 50, 51. nebo The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume four, s. 303, 304.

²¹⁴ Operace s krycím názvem „Silver bayonet“. in: The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume four, s. 304.

pravidelné armády NVA. Následné pátrací operace kolem hory Chu Pong zaznamenaly silnou aktivitu pravidelné armády a často končily ostrými střety.

Nejtěžší boje se v oblasti odehrály v době od 14. listopadu. Tehdy byl na LZ „X-RAY“ vysazen výsadek vedený pplk. H. G. Moorem²¹⁵. Jeho muži se nevědomky dostali prakticky do středu rozmístění sil NVA u hory Chu Pong. Následující řež, která se strhla, byla prozatím tím nejostřejším, co americká pěchota ve Vietnamu zažila. V následujících třech dnech se budou vojáci od 1.AMD neustále rvát s masovými útoky severovietnamců. Po třech dnech bojů se americkým jednotkám podaří převzít iniciativu a rozprášit nepřítele po džungli.

Boje na LZ „X-RAY“ si vyžádají 79 padlých vojáků USA a více jak 120 zraněných²¹⁶. Počty mrtvých vojáků z druhé strany se vyšplhaly do několika stovek²¹⁷. Vyhledávací operace v údolí Ia Drang pak pokračovaly až do 26. listopadu, kdy pátrání po zbytcích nepřátel bylo ukončeno²¹⁸. Tím také skončilo prozatímní největší střetnutí války.

V tomto střetu se plně prokázala převaha americké armády za předpokladů, že jí je dána možnost využít všech prvků moderní války a že nepřítel přijme střet. Generál Westmorland, tak mohl být spokojen. Konečně se prokázala správnost koncepce „najdi a znič“, která v přímém boji triumfovala. Mohl také přinést požadavek na navýšení současného počtu vojáků v příštím roce. Nynější stav 185 000 osob se měl zvýšit až na 443 000 vojáků zapojených do válečného úsilí na jihu²¹⁹. V roce 1966 již plně otevřená válka tak mohla pokračovat s větší razancí dál.

²¹⁵ Daniel Kamas, *Válka ve Vietnamu*, s. 51.

²¹⁶ Daniel Kamas, *Válka ve vietnamu*, s. 52. nebo in: *The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume four*, s. 304. Zde je uveden pouze počet amerických ztrát „nad 200“.

²¹⁷ *The Pentagon Papers, The senator Gravel edition, volume four*, s. 304. Konkrétní počet je udáván na 1200 mrtvých vojáků NVA.

²¹⁸ Chris Bishop, *Vietnamský válečný deník*. S. 36.

²¹⁹ Chris Bishop, *Vietnamský válečný deník*, s. 42.

7 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se věnoval americké angažovanosti ve Vietnamské válce, respektive jejím počátečním létům často nazývaných jako „eskalace“. Právě na událostech, které se odehrály mezi léty 1963 a 1965, jsem chtěl ukázat, že válečný konflikt velkého rozsahu, jakým se americko-vietnamská válka stala, byl zcela nevyhnutelný. Tento fakt byl daný několika souběžnými událostmi. Patrně nejdůležitější bylo celkové ovzduší světové politiky, které bylo striktně utvářeno binární soustavou supervelmocí, respektive komunismu a antikomunismu. Z tohoto pohledu se jevil Vietnam jako ukázkový model státu, který ve vnitřním vývoji zápasí mezi jedním nebo druhým výše zmíněným systémem.

Americká teorie domina se tak výborně hodila na situaci v Indočíně a jako modelová situace utvářela celé fungování americké zahraniční politiky vůči Jižnímu Vietnamu. Na ten bylo pohlíženo jako na osudový díl skládky, který musí zůstat nekomunistický, aby nebyl ohrožen demokratický vývoj v celé Jihovýchodní Asii. Tato fatálně pojatá hypotéza se ukázala jako chybná. Jižní Vietnam nebyl osudným dílem ve skládance, což se ukázalo o dvanáct let později, kdy se stal celý komunistický poté, co jej dobila vojska severního bratra.

Takový vývoj událostí však na počátku roku 1963 nikdo nepřepokládal jako reálný. Tehdy v lednu se jevil Jižní Vietnam jako stát, který stojí zato podporovat, a to z mnoha důvodů. Byl základnou antikomunistické politiky na poloostrově Zadní Indie, v čele vlády stál charismatický prezident Ngo Din Diem, který se jevil jako velmi okouzující politik, rozhodnutý udržet svou zemi na linii nekomunistické politiky stůj co stůj. Prohnilost celé této koncepce podpory režimu prezidenta Diema a jeho klanu však záhy ukázala drtivá porážka u vesnice Ap Bac. Deklarované jasné vítězství se změnilo ve válečné fiasko, ze kterého vyšla jihovietnamská armáda poražena. Následné kritické články od novinářů začaly upravovat i fungování americké zahraniční politiky. V první řadě se ukázalo, že některými již kritizovaná politika vojenských poradců je skutečně kontraproduktivní a potřebuje doznat značných změn, má-li se obnovit její životaschopnost. Palčivějším problémem se však ukázalo samotné vedení Jižního Vietnamu. To bylo tvořeno zejména příslušníky prezidentova rodového klanu Ngo a katolickou elitou. Právě určitý druh nepotismu a veřejně prosazované katolické minority vedlo k lidovému odporu vůči vládě. Ta svojí politikou veřejné šikany ztrácela půdu pod nohama a jejím jediným garantem byla vláda USA. Ta se

ovšem po kolapseh roku 1963 rozhodla již dál netolerovat sice nekomunistického prezidenta, ale jinak z zcela nedemokratického vůdce a dala pokyn k úkonům vedoucím k jeho svržení.

Puč proti Diemovi, který byl proveden s tichým svědomím Spojených států, neproběhl přesně podle představ Bílého domu. Diem byl nejen svržen, ale také zavražděn a s tím nikdo za oceánem nepočítal. Celý Jižní Vietnam se tak dostal do kolotoče půtek o vládní křesla, které obsazovala zpravidla ta nejsilnější generálská klika. Na seznam problémů prezidenta Kennedyho se tak dostala další položka a to politická nestabilita vlády Jižního Vietnamu. Sám Kennedy se touto problematikou však nemohl déle zabírat, jeho životní pouť ukončil atentát v Dallasu. Po něm zůstala celá Amerika v šoku a nově nastupující prezident Lyndon B. Johnson měl víc práce s domácím klidem, než se stabilitou saigonské vlády. Politika nového prezidenta byla založená na kontinuitě. Tu přejal po Kennedym jak v domácí tak zahraniční agendě. Jako taková se zakládala na pokračování nastoleného kurzu. Dál se tedy navyšovaly počty poradců a rostl počet vojenské techniky posílané do Saigonu, žádné nové kroky však podniknuty nebyly.

V žádném případě však Johnson nechtěl stáhnout své jednotky z Vietnamu, tak jak prý domněle uvažoval prezident Kennedy. Johnson potřeboval v měsících po Dallasu udržet klid a stabilitu a k tomu se zachování dosavadní linie výborně hodilo. Na jaře následujícího roku však bylo jasné, že tato politika je již zcela nedostačující, jelikož aktivita komunistické guerilly byla velmi vysoká. Tak se na světle objevují tajné operace „OPLAN 34 A“, které měly přinést aktivnější roli do řešení konfliktu a zároveň měly být málo viditelné, aby nedošlo k znepokojení z nárůstu závazků v Indočíně. Nemastnou situaci, která byla pro konvenční válečnictví naprosto nepopsaným soustem se stále nedařilo řešit. Možné východisko přišlo během léta 1964, kdy se pod palbou ocitl americký torpédoborec Maddox plující v mezinárodních vodách. Nastalý zmatek a napětí rozhodně nikdo nechtěl řešit smírnou cestou. Tak Spojené státy posílily svůj loďní svaz v Tonkinském zálivu a pokračovaly dál v politice průzkumných misí a patrol. O dva dni později se Maddox dostal údajně pod palbu znovu. Na rozdíl od prvního útoku zde byl nepřítel čistě imaginární přivolaný asi horlivostí osádek u sonarových obrazovek. Pro USA to však byla cesta do přímé války. Schválená rezoluce dávala při vedení války prezidentovi široké možnosti. Tak široké, že jen pár kritiků volalo po jasném definování pravomocí. Ty však v srpnu 1964 nikdo nebyl ochoten poslouchat.

V dalších týdnech však žádná viditelná změna nenastala. Důvodem byl zejména fakt, že rok 1964 byl volební a prezident Johnson obhajoval svůj post proti jestřábovi Goldwaterovi. Obhajoba prezidentského křesla a možnost pokračovat v politice nastalých sociálních

reforem, který byl prezidentovým vysněným cílem byl mnohem důležitější, než řešení nepříjemného boláku se jménem Jižní Vietnam. Tak se s rozšířením války čekalo až na volební vítězství. To přišlo na počátku listopadu a bylo skutečně drtivé. V této době již Vietnam představoval bojiště, kde USA a jejich chránělec ARVN nehrály dominantní úlohu. Časté a výborně připravené útoky Viet Congu, dávaly tušit, kdo drží otěže války a kdo chce přenést vítězství na svoji stranu.

Nutnost změny této situace se projevila ještě více po sérii nočních útoků ze zimy 1965. Tehdy Viet Cong dokázal opakovaně zničit areály leteckých základů a kasáren. V plné nahotě tak ukázal neschopnost ARVN vést aktivní boj proti komunistickým silám, a to jak v útoku, tak v obraně. Preventivní letecké operace, které byly nařizeny jako akt odplaty nemohly na situaci příliš mnoho změnit. Proto se na scéně objevili dva zcela noví hráči. Jedním z nich bylo masivní bombardování severu pod označením „Rolling Tunder“. Tím druhým bylo vylodění expedičního sboru USMC u Da Nangu. Bombardování se v prvních měsících ukázalo jako neúčinné. Přičemž hlavní důvod byl fakt, že jeho plánování bylo připravováno opět polovičatě a že bylo mnohem ničivější v názvu, než v reálném světě. Zbytečná omezení, která byla udělena operaci z obav o postoj veřejného mínění, ji přivedly do problémů ještě předtím, než mohla přinést své ovoce a trvalo dlouhé měsíce, než se přes systém omezení dokázala prokousat k relativní účinnosti.

To vylodění mariňáků představovalo pro generála Westmorellanda mnohem toužebnější pomoc. Jednalo se o první vlnu příchodících amerických jednotek pěchoty. Ty se začaly hrnout do Jižního Vietnamu po tisících v době od jara 1965 a velmi záhy se začaly na svých patrolách setkávat s nepřítelem. Jejich početnost však byla taková, že v prvních měsících neumožňovala zahájit větší pozemní operaci stylem „najdi a znič“. Taktikou speciálně vyvinutou pro specifické bojiště džunglí pokrytého Vietnamu. Prvním velkým střetem, prakticky vymodleným, tak byla až bitva v údolí řeky Drang na centrální vysočině. Zde se podařilo poprvé přimět vojska Severního Vietnamu a VC k boji a porazit je. Zde se také američtí velitelé utvrdili v premise, že jejich technický potenciál a kvalita vojáků jim umožní porazit protivníka v regulérní bitvě. Na sklonku roku 1965 tak Spojené státy převzaly vedení bojových operací na celém území Jižního Vietnamu a tím pádem pro ně skončila možnost jakéhokoli vyvázání se z konfliktu. V současné době pro ně byla již jen jediná cesta, a to cesta následujících osmi let války, jejíž determinanty ovšem byly položeny právě zde v první polovině šedesátých let.

8 Použité zkratky

ARVN - Army of Republic of Vietnam- armáda Jižního Vietnamu

CIA – Central Intelligence Agency

CIDG - Civil Irregular Defence Group - civilní nepravidelné obrané jednotky

CTZ - Corps Tactical Zone - armádní taktická zóna

DMZ - Demilitarized zone - demilitarizovaná oblast

FNO - Fronta osvobození Vietnamu

LLDB - Lac Luong Dac Biet - speciální síly Jižního Vietnamu

LZ - Landing zone - přistávací oblast

MACV - Military Asisitant Command Vietnam - Velitelství vojenské pomoci Vietnamu

MIA - Missing in Action - pohřešování

OSS - Oficce of strategic service - úřad zpravodajských služeb

POW - Prisoner of War - válečný zajatec

SaD - Search and Destroy - operace Najdi a Znič

SAM - Surface to air missile - raketa země vzduch

SEAL - Sea Air Land - jednotka speciálních operací námořnictva USA

SF - speciál Forces - speciální síly

SOG - Speciál Operationes Group - jednotka speciálních operací

TF - Task Forces - úkolové uskupení

USAF - United States Air forces - Letectvo Spojených států

USMC - United states Marine Corps - námořní pěchota spojených států

USN - United States Navy - námořnictvo spojených států

VC - Viet Cong - komunistická guerillová organizace

VNAF - South Vietnamese air forces - letecké síly Jižního Vietnamu

Seznam pramenů a literatury

A) Prameny

Bishop, Chriss ed.: Vietnamský válečný deník 1964-1975: Naše Vojsko, Praha 2005.

Johnson, Lyndon B.: The Vantage point. Perspectives on the presidency 1963-1969. New York, 1971.

Palmer, Richard D.: Volání polnice. Jota, Brno 1996.

The Pentagon Papers. The senator Gravel edition: Benton press, Boston 1971, (volume 2, 3, 4).

The Pentagon Papers. Publisher by NY times. Abanton book, New York, 1971.

Rusk, Dean: As I saw it. Penguin book, New York 1990.

B) Literatura

Adamová, Karolína Mates, Pavel: Stručný přehled světových dějin v datech 1945-1995. Alba, Praha 1996.

Dennis, Peter and Foster, Randy: Vietnam firebasis (1965-1973). Osprey, London 2007.

Duiker, William J.: Ho Či Min-životopis. BB art, Praha 2003.

Eastlake, William: Umírali jsme v bambusu. Jota, Brno 2000.

Frey, Marck: Dějiny Vietnamské války. Tragédie v Asii a konec amerického snu. Paseka, Praha 2003.

Gaddis, L. John: Studená válka. Práh, Praha 2007.

Gilbert, Ed: The USMC in the Vietnam war 1965-75. Osprey, London 2006.

Kamas, Daniel: Válka ve Vietnamu 1964-1975. Votobia, Olomouc 1997.

Moskin, Robert J.: Dějiny USMC. Laser, Plzeň 1997.

Nálevka, Vladimír: Studená válka. Triton, Praha 2003..

Nálevka, Vladimír: Světová politika ve 20. století II.. Aleš Skřivan ml., Praha 2005.

Plaster, John L.: SOG the photo history of the secret war. Paladian press, New York 2000.

Pejčoch, Ivo. Válečné lodě /5/. Amerika, austrálie, Asie po roce 1945. Naše Vojsko, Praha 1994.

Poledne, Aleš: Od Koreje po Irák. Největší moderní války. Vovex Globator, Praha 2004.

Rottman, Gordon L.: The US Army in the Vietnam war 1965-1975. Osprey, London 2008.

Rottman, Gordon L.: Specials forces camps in Vietnam 1961-1970. Osprey, London 2005.

Rottman Gordon L.: Vietnam airmobile warfare tactics. Osprey, London 2007.

Rottman Gordon L.: Vietnam river crafts 1962-1975. Osprey, London 2006.

Rottman Gordon L.: Viet cong fighters. Osprey, London 2007.

Russell, Lee: The USMC since 1945. Osprey, London 1992.

Syruček, Milan: V zajetí džungle. Nejdělsí válka 20. století. Epoque, Praha 2007.

C) Internetové stránky

www.state.gov/r/pa/ho/frus Kennedy administration

www.state.gov/r/pa/ho/frus Johnson administration

www.grada.cz

www.ospreypublishing.com

www.members.aol.com

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2008

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Václav Adámek